

Slovenski 11 čebelar

YU-ISSN-0350-46907
Letnik XCV – Leto 1993

LETO 1873 – PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSLEM

Slovenski čebelar

Št. 11 1. november letnik 95

VSEBINA

Janez Mihelič: Na kongresu v Pekingu je Slovenija postala članica Apimondije	289
Pavle Zdešar: Čebelarjeva opravila v novembru	293

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Edi Senegačnik: O letošnji medeni beri ...	294
Pavle Zdešar: Ali bo mana malega škržata nadomestila legendarno ajdovo pašo	296
Marjan Debelak: Kako sem preživel letošnje čebelarstvo leto	299

BOLEZNI ČEBEL

Mira Jenko: Podoba slabe jesenske družine	302
---	-----

IZ TUJE LITERATURE

Mateja Leskovar: Velika knjiga o medu ...	304
---	-----

TEHNOLOGIJA ČEBELARJENJA

Pavle Zdešar: Pripravimo se na izkoriščanje melicitozne mane	304
Jože Babnik: Kuhanje medenega žganja iz medice	305

ZGODOVINA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

Marija Stanonik: Čebela – žlahtna spremeljalka slovenske kulture	306
--	-----

BIODINAMIČNO ČEBELARJENJE

Lojze Ličen: Radiestezijska in čebele	310
---	-----

ZA MLADE ČEBELARJE

Barbara Počak: Sladki med mladih čebelarjev	311
---	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Ivan Skrt: Izlet ilirskobistriških čebelarjev	314
Viktor Kladnik: Posavski čebelarji smo obiskali ribniški sejem	315
ČD Rače: Izlet čebelarske družine Rače	317

PISMO UREDNIŠTVU

Spomin na Janeza Gregorija	318
----------------------------------	-----

Slika na naslovni strani:

Pogled na oder med zasedanjem generalne skupščine Apimondije na 33. kongresu v Pekingu.

Foto: J. Mihelič

CONTENTS

Janez Mihelič: In the XXXIII. International Apicultural Congress of Apimondia in Beijing – China, Slovenia become a membership of this organization	289
Pavle Zdešar: Beekeepers occupations in November	293

OUR BEEKEEPERS EXPERIENCES

Edi Senegačnik: About a honey crop of this year	294
Pavle Zdešar: Will the honey crop from <i>Metcalfa pruinosa</i> become a compensation for buckwheat	296
Marjan Debelak: How did I survived this year with may bees	299

BEE DISEASES

Mira Jenko: A picture of a weak bees	302
--	-----

FROM FOREIGN JOURNALS

Mateja Leskovar: A important book about honey	304
---	-----

BEEKEEPING TECHNOLOGY

Pavle Zdešar: Lets prepared for melicitozus honey crop	304
Jože Babnik: Honey Brendy	305

HISTORY OF SLOVENE BEEKEEPING

Marija Stanonik: Bee- a generous companion of Slovene coulture	306
--	-----

ALTERNATIVE BEEKEEPING

Lojze Ličen: Radiestezy and the bees	310
--	-----

FOR THE YOUNG BEEKEEPERS

Barbara Počak: Radiestezy and the bees .	311
--	-----

FROM THE SOCIETY LIFE

Ivan Skrt: Beekeepers from Ilirska Bistrica was in a treap	314
Viktor Kladnik: Beekeepers from Posavje have visited Ribnica fair	315
ČD Rače: A excursion of beekeepers of Beekeepers society Rače	317

A LETTER TO EDITOR

A memory to Janez Gregori	318
---------------------------------	-----

Skupni posnetek delegacij novih članic Apimondije Slovenije in Hrvaške pred cesarsko palačo v prepovedanem mestu v Pekingu. Foto: J. Mihelič

NA KONGRESU V PEKINGU JE SLOVENIJA POSTALA ČLANICA APIMONDIJE

prof. JANEZ MIHELIČ

Na zadnjem 33. kongresu APIMONDIJE – svetovne čebelarke organizacije od 20. do 26. septembra 1993 v Pekingu na Kitajskem je bila tudi Zveza čebelarskih društev Slovenije kot redna članica sprejeta v to organizacijo. Uradno smo bili v članstvo sprejeti na seji upravnega odbora organiza-

cije – na njej so sodelovali predstavniki vseh članic APIMONDIJE in vsi so enotno podprli vstop Slovenije v svetovno čebelarstvo organizacijo. To je veliko priznanje za slovenske čebelarje in naše čebelarstvo, seveda pa tudi za našo čebelarstvo organizacijo. Hkrati pa nas to tudi zavezuje, da

Slovenska delegacija pred kongresnim centrom, kjer je bil kongres Apimondije.

Zasedanje generalne skupščine med govorom bivšega tajnika g. Cannamele.

Veterinarsko stroko na kongresu sta zastopali ga. Obalova iz Republiške veterinarske uprave in ga. Vidmarjeva iz Veterinarske fakultete.

bomo v prihodnje postali ena dejavnejših članic Apimondije. V veliko pomoč pri tem nam bo bližina generalnega sekretariata Apimondije – svoj sedež ima namreč v Rimu – in seveda tudi naklonjenost novega mladega generalnega sekretarja g. Jannonija, ki je zamenjal dolgoletnega in že utrujenega g. Cannamelo.

Kakor sem napovedal že v prejšnji številki naše revije, se je kongresa Apimondije udeležila tudi uradna slovenska čebelarstva delegacije, v njej pa smo bili predsednik Marjan Skok, dr. Janez Poklukar s Kmetijskega inštituta Slovenije in jaz. Udeležbo na kongresu sta nam omogočili ministri za kmetijstvo in gozdarstvo ter ministru za znanost in tehnologijo. Osebnostno pa sem na kongresu pogrešal naše vodilne čebelarje, saj je Kitajska v čebelarstvu ena od svetovnih velesil, zato ima tudi veliko pokazati. Kot edini izmed naših čebelarjev se je kongresa udeležil ljubljanski čebelar Franc Jeras.

Naj v začetku s čebelarskega vidika predstavim državo-gostiteljico. Kitajska ima 7,5 milijona čebeljih družin oziroma več kot 13 odstotkov vseh čebeljih družin na svetu. Na leto pridelajo 208.000 ton medu. Pridelajo tudi več kot 1000 (tisoč) ton matičnega mlečka, 800 ton cvetnega prahu in 3.000 ton voska. Pridelujejo tudi čebelji strup, vzrejajo trotovske in čebelje ličinke, ki jih

Pogled s Kongresnega centra na hitro se razvijajoči Peking. Foto: J. Mihelič

Predsednik Skok in g. Jeras si ogledujeta proizvodnjo matičnega mlečka na čebelarskem inštitutu pri Pekingu. Čeprav konec septembra, so čebele zelo lepo napolnile lončke z matičnim mlečkom.

nato sušijo in uporabljajo v farmacevtski industriji, ter seveda propolis, ki ga pridelujejo v velikih količinah. Njihove čebele namreč zelo močno propolizirajo, donos propolisa pa pospešujejo tudi z vložki. Med in čebelje pridelke izvažajo v več kakor štiri-deset dežel. Približno 25 odstotkov svetovne trgovine zalagajo z medom, z matičnim mlečkom pa približno 80 odstotkov. Veliko matičnega mlečka posušijo v prah. Kitajci so zelo izpopolnili proizvodnjo matičnega mlečka, zato so ceno tega pridelka toliko znižali, da so drugi proizvajalci po svetu postali nekonkurenčni.

Kongres Apimondije je odprl predsednik Apimondije dr. R. Borneck, za njim pa je goste in udeležence pozdravil predsednik organizacijskega komiteja kongresa in di-

rektor čebelarskega inštituta v Pekingu gospod Čen Jao Čun. Predsednik Apimondije mu je predal častno lento in s tem je bil kongres tudi uradno odprt.

Kongres je delal v sedmih strokovnih komisijah. Komisije so zasedale v več dvorana, zasedanja pa so simultano prevajali v več svetovnih jezikov. Delovalo je sedem komisij: ekonomika čebelarjenja, biologija čebele, medovito rastlinstvo in oprasčevanje, čebelje bolezni, čebelarstvo v razvijajočih se deželah, čebelarska tehnologija in oprema ter apiterapija.

V okviru vsake komisije je bilo predstavljenih veliko zanimivih referatov, o njihovi vsebini pa bomo podrobneje poročali v prihodnji številki. V okviru kongresa je bila odprta tudi velika čebelarska razstava. Na

Kitajci izdelujejo veliko izdelkov iz čebeljih pridelkov, kar je razumljivo, saj imajo veliko inštitutov in bogato tradicijo zdravilstva z naravnimi pridelki.

Na zasedanjih komisij je bilo prebranih veliko zanimivih referatov.

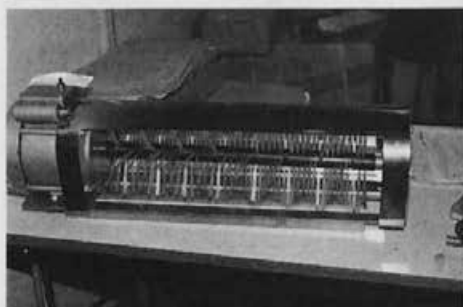
Predsednik Skok izroča darilo – panjsko končnico – vodji kongresa in direktorju čebelarskega inštituta v Pekingu gospodu Čen Jao Čunu.

Naš rojak dr. Stark, ki sicer dela na čebelarskem inštitutu univerze v Upsali na Švedskem, je za svoj film o neželatih čebelah prejel tri nagrade, na kar smo lahko ponosni tudi mi.

Dr. Janez Poklukar s KISa je navezal veliko stikov s kitajskimi kolegi.

Na razstavi čebelarskih pripomočkov smo videli, da Kitajci izredno hitro sprejemajo novitete na področju nove tehnologije.

Med drugimi darili predsedniku Apimondije dr. Bornecku je bila tudi naša panjska končnica. Foto: J. Mihelič

njej so razstavljala različna podjetja, seveda največ iz Kitajske. Razstavljali so tako čebelarstvo opremo in zdravila kot čebelje pridelke in izdelke z zdravilnimi učinki, saj je na Kitajskem stopetdeset velikih tovarn za predelavo čebeljih pridelkov. Seveda je njihov interes čimveč prodati in izvoziti. Tudi o razstavi bomo obširneje poročali prihodnjič.

Ob koncu tega poročila naj omenim, da se je kongresa udeležilo približno 2000 udeležencev, od tega več kakor polovica iz Kitajske. Veliko udeležencev je bilo iz Evrope, ob tem naj predvsem omenim delegacijo čebelarjev iz Hrvaške, ki je bila poleg nekaterih drugih držav, predvsem iz razpadle Sovjetske zveze, tudi sprejeta v

članstvo Apimondije. Kongresa se je udeležil tudi predstavnik Makedonije dr. Šljahov in z njim smo imeli prisrčne pogovore. Na kongresu pa ni bilo predstavnikov tako imenovane Zvezne republike Jugoslavije. Zaradi štiriletne zamude pri plačilu članarine ji v šestih mesecih grozi izključitev. Z uradnimi predstavniki Apimondije smo imeli tudi že nekaj razgovorov o prihodnjem sodelovanju; na prihodnjem kongresu že nameravamo kandidati za katero mesto v tej organizaciji, ki jo podpira tudi FAO. Kongresa sta se udeležili tudi predstavniki veterinarske stroke, in sicer ga. Vidmarjeva z Veterinarske fakultete in ga. Obalova z Republiške veterinarske uprave.

Nadaljevanje prihodnjič

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NOVEMBRU

PAVLE ZDEŠAR

Turobni november je že pravi zimski mesec. Noči so dolge in lahko se zadrži sneg. Čebele se stisnejo v zimsko gručo in izletnih ur je malo. Le ob obali še nosijo cvetni prah, in če ni burje, še lepo letajo.

Čebelnjak smo dodobra očistili, iz medišč smo odvzeli sate in odvečne naklade pospravili v primerno skladišče. Čebele novembra že zimsko odenemo, da se manj stara. Žrela znova bolj odpremo, raje več kot premalo. V zimskih razmerah obilica zraka čebelam koristi, zatoholost in vlaga pa jim najbolj škodita. Ko ni več izletov, namestimo še varovalne glavnike ali ravne zapornice, visoke 5 do 7 mm, proti vdoru miši, na izpostavljenih mestih pa tudi posebne žrelne nastavke proti burji. V nakladnih panjih obrnemo žrelno letev v zimski položaj ali pa v zgornji nakladi namestimo odprtino. Ob odevanju družin naj bo že mráz. Sproti presodimo velikost zimске gruče in zaloge ter jo zapišemo. Ob tem ne razdiramo plodišča in tudi kako drugače ne razburjamo čebel. K skladovnici panjev si pripravimo opaž, izbrane zelo medene sate, omelece, dleto in močno svetilko. Če najdemo družino z majhno zimsko gručo čebel in, ponavadi, skromno zalogo hrane, ji ob ulice, ki jih zaseda, hitro dodamo zelo medene sate in jo s pregradno desko ali z izolacijo opremljenim satnim pitalnikom

čimbolj zožimo na tisto stran, na katero se je primaknila sosednja družina. Primerno prostornini taki družinici uredimo zračenje. Čebelje družine naj imajo dovolj ustrezne hrane, prostornino, ki jo klimatsko obvladujejo tudi v zimski gruči, dobro odejo, pravilno zračenje ter primerno suho, sončno in zavetno prezimovališče, brez ropota, umetne svetlobe in tresljajev. Če ste že od začetka avgusta dalje ravnali po napisanih priporočilih, so vaše čebele lepe in zdrave, zato bodo brez težav prezimile v še tako neugodni zimi.

Za ljubitelja je to veliko veselje. V velikem čebelarstvu pa čebelarja dobro zazimljene čebele pomirijo in navdajo z upanjem. Zdaj se brez skrbi usmerimo v druga dela. Do mraza nadaljujemo s pleskanjem in vzdrževanjem čebelnjakov. Za trženje smo se pripravljali že avgusta in septembra ter vse leto, posebej v tem času pa pridno prodajamo čebelje pridelke. Ob deževnem vremenu preglejmo naše delo in izračunajmo finančno uspešnost. Na tej podlagi načrtujemo dela v prihodnji sezoni. Od novembra dalje potem v delavnici pripravljamo vse potrebno za novo sezono. Izdelamo si kakšno napravo, popravimo panje, žičimo satnike, vlivamo satnice ali pa vse to naročimo pri znanih izdelovalcih. Pripravimo lahko tudi pogače ali ledenec in še marsikaj

drugega. Naše vodilo naj bo kakovost, zato ne pozabimo na izobraževanje, za to pa pridobimo tudi svoje pomočnike in svoje mlajše čebelarstvo nasledstvo. Malokdo v teh časih razmilja o širitvi in posodobitvi svojega čebelarstva. Vendar je to narobe in v prihodnjih letih bomo še radi čebelarili. Na sestankih se na podlagi interesov iskreno pogovorimo, kako se bomo tržno organizirali in kako naj naše društvo deluje. Prve področne tržne oblike združevanja čebelarjev so že ustanovljene, zato dodobra premislimo, kaj moramo še postoriti v svojem čebelarstvu, da se bomo lahko ustrezno vključili v nov način trženja. Premi-

slimo, kakšno opremo še potrebujemo, kje v hiši si bomo uredili prodajni prostor, kako bomo shranjevali in pakirali pridelke . . . Ob vsem tem pa občasno le obiščimo čebele, preverjajmo propustnost žrel, pazimo, da v panje ne vdira vlaga in da ta ne škoduje satju.

Ljubitelji bolj ali manj svobodno izbirajo čas dopusta. Družina z velikim čebelarstvom pa si poleti ne more privoščiti več kot kakšnega tedna počitnic, zato si svoj oddih organizirajmo med zimskimi šolskimi počitnicami. Zdaj ko naše čebele počivajo, počivajmo tudi sami, saj smo si to gotovo zaslužili.

zkušnje naših čebelarjev

O LETOŠNJI MEDENI BERI

prof. EDI SENEGAČNIK

Pri nas lahko govorimo o dobri medeni beri oziroma letini le tedaj, kadar zamedijo gozdovi. V tem primeru donosi visoko presegajo navadno letno povprečje. V veliko veselje in zadovoljstvo vseh čebelarjev se je to zgodilo tudi letos. Zato lahko že na začetku tega pisanja rečemo, da je ocena, če sezono kot lani ocenimo po šolsko, prav dobra. Bila pa bi prav gotovo odlična ali celo rekordna, če uničevalna vročina s sušo in stalnimi južnimi vetrovi ne bi preprečevala medenja in ga končno tudi ustavila. Hoja in smreka sta namreč trdovratno medili in po vsakem dežju se je medenje spet ponovilo. Napovedi so bile optimistične in medilo naj bi tja do sredine avgusta. Ponekod je tako tudi bilo, vendar se je začel med v satju strjevati. Čebelarji so tako lahko točili večkrat, odvisno od pasišča in kraja. Dobro so opravili tisti čebelarji, ki so pripeljali čebele v pravnem času ali pa so medenje pričakovali in čebele pripeljali že prej.

Tako kot lanska je bila tudi letošnja pomlad zelo ugodna za razvoj čebeljih družin. Povsod so dobro prezimile, saj je bila zima zelo mila, tako da so se čebele celo prevečkrat spreletele in dobro očistile.

Večinoma so bile zdrave; nekateri čebelarji so se pritoževali zaradi poapnele zalege, ki je oslabil njihove čebelje družine. Varoa se je ponekod še pojavljala. Vse pa kaže, da smo že kos tej nadlogi, posebno tam, kjer so čebelarji vestno uporabljali učinkovita zdravila. Ob cvetenju sadnega drevja in drugega spomladanskega cvetja in tudi vrbe so se družine lepo razvijale in bile konec aprila in prve dni maja že tako lepo razvite, da smo jih morali prestaviti v medišča. Tudi letos je k moči čebeljih družin veliko pripomogel regrat. Ponekod so čebelarji že kmalu zavrteli svoja točila, še zlasti tam, kjer je za pogrnjeno mizico vabila tudi ogrščica. Tako so imeli čebelarji za akacijevo pašo dokaj živalne družine, ki so velike obetale. In bili so poplačani za svoja prizadevanja. Akacija je povsod izdatno medila in do kraja napolnila medišča. Tako je bilo zlasti v Goriških Brdih, pa tudi drugod na Primorskem in Koprskem. Neko-liko manj je medila v Prekmurju, kljub temu so tudi tam skoraj povsod dobro točili. Akacija je letos medila tudi drugod, saj pravzaprav nikjer ni razočarala čebelarjev. Paša na akaciji se še ni končala, ko je ponekod že začela mediti smreka. Čebelarji

Tudi mladi čebelarji so se letos veselili. Pozimi bo čaj lepo dišal po medu. Foto: F. Marolt

prevažalci so morali kar pohiteti, da niso preveč zamudili. Ponekod so domačini že prvič točili, ko so prevažalci šele prišli z akacijeve paše. Smreka je letos izdatno in trdovratno medila, ustavil je ni noben dež, le vročina je včasih zmanjšala njeno medenje. Tako so že kar zgodaj točili v Zgornji Savinjski dolini, smreka pa je medila še na Pohorju, v okolici Gornjega Grada, na Černivcu, Smrekovcu, v kočevskih gozdovih in še kje. Donosi so bili kar dobri: od enega do treh kilogramov ali še več. Kjer je smreka pojenjevala, se je že pojavilo medenje na hoji, ki je dalo eno dobro točenje ali tudi dve. Hoja je medila skoraj povsod, kjer raste: na Pohorju, v Zg. Savinjski dolini, Gornjem Gradu in na Krimu, Ljubljanskem vrhu, Javorniku, v kočevskih gozdovih, na Jelovici in še kje.

Med gozdno pašo je zacvetel kostanj. Letos je kar dobro medil in čebelarji poročajo, da so razmeroma dobro točili. Najpomembnejše pa je, da so čebele nabrale dovolj cvetnega prahu za prihajajočo brezpašno obdobje. Paša na kostanju je bila zadnja, če čebelarji niso ujeli še kakšnega točenja na hoji in zapozneli smreki. Zanimivo je, da smo že konec junija na smrekovih vejicah opazili nenavadno veliko število kaparjev, tako da so se vejice kar svetile od sladke mane. Preveč čebelarjev je tudi letos svoje čebele pripeljalo na škrzatovo pašo v bližino italijanske meje. Zaradi hude krvi ni dosti manjkalo, da bi morala posredovati oblast, saj so nedisciplinirani čebe-

larji kljub prepovedi pripeljali preveč panjev. Čebele so namreč motile kmete pri delu in begale živino pri napajanju. Lotile so se tudi grozdja v vinogradih, saj je zaradi vročine prekmalu dozorelo. Tudi paša na škrzatu se je zaradi vročine ponekod ustavila, tako da čebele na njej niso kaj prida nabirale ali pa celo nič. Povsod pa je dobro medila lipa, še posebej v dolini Soče.

Čebelarji z močnimi panji so na dobrih pasiščih letos lahko točili dvakrat ali trikrat, to pa je za naše pašne razmere zelo dobro. Letos nismo imeli nobenih težav z obvestili o medenju. Pri ZČDS v Ljubljani so namreč vključili avtomatski telefonski odzivnik ali tako imenovano telefonsko tajnico. Poklicati je bilo treba le telefonsko številko (061) 161-355 in že si dobil podrobne podatke o medenju na različnih pasiščih v Sloveniji. Ta služba je delovala brezhibno in zares strokovno, za kar se moramo zahvaliti podjetnemu čebelarju Pavletu Zdešarju, ki je to službo vodil. Seveda ga je podprla celotna ZČDS. In še na nekaj ne smemo pozabiti: če je bilo potrebno, je svojim obvestilom vedno dodal še kak strokovni nasvet. Tako so bili čebelarji poučeni, kaj naj ob določenem času pri čebelah postorijo, da ob hojevi ali smrekovi paši ne bi oslabele. Obveščevalna in opazovalna služba je prav gotovo pridobitev za slovensko čebelarstvo in veseli smo lahko takšnih mladih in sposobnih ljudi v naši čebelarski organizaciji.

Zdaj pa pogledajmo še k našim sosedom na Hrvaško, kamor smo slovenski čebelarji tako radi vozili na različne paše, zdaj pa se nam po njih močno kolca. Letos je bila v severnem, nezasedenem delu paša rekordna. Medila je repica, zelo dobro tudi akacija in še bolj amorfa (35 kg/panj), nekoliko manj je medil le kostanj (10 kg/panj). To so podatki prevažalcev. Sicer pa so tudi drugi točili celo do 50 kg na panj. Ne čudimo se, da jim je zmanjkalo posod za med. Drugače pa je bilo na kriznem zasedenem področju, recimo v Liki, kamor smo tako radi vozili na žepek, dušico, jesensko reso. Nekateri so radi vozili celo na obalo in otoke. Tam pa je bilo letos slabo. Strahotna suša je dobesedno požgala vso vegetacijo. Žepek se je posušil, prav tako tudi resa. Tudi z metvico na

Lonjskem polju je bilo tako. Čebelje družine so večinoma propadle ali pa tako oslabele, da z njimi ne bo nič. Prijatelj Boško iz Gospiča mi piše, da bo do kraja oslabele družine, ki jih je za silo nakrmil, prepeljal v bližino Karlobaga. Upa, da si bodo tam opomogle in nabrale ozimnico, saj se je žepek po jesenskem dežju lepo opomogel, kolikor ga je sploh ostalo. Najhuje pa je, da čebelarji ne dobijo sladkorja. Če pa ga le hočejo dobiti, morajo dati za 1 kg sladkorja 2 kg medu. Blagor nam, slovenskim čebelarjem.

Naj sklenem moje pisanje. Slovenski čebelarji smo letos zadovoljni in veseli, saj imamo polne posode kakovostnega in žlahtnega medu, s katerim bomo lahko ustregli svojim odjemalcem.

ALI BO MANA MALEGA ŠKRŽATA NADOMESTILA LEGENDARNO AJDOVO PAŠO?

PAVLE ZDEŠAR

Pred desetletjem in več so z oskrbovanjem vojaškega oporišča zveze NATO v okolici mesta Pordenone (v Furlaniji) nehote naselili malega škržatka (*Metcalfa pruinosa*). Kmalu je razveselil okoliške čebelarje, saj je zamedilo v zadnji tretjini julija in medilo je vse do jeseni. Škržat se je počasi širil in pred štirimi leti »brez potnega

lista« prestopil mejo s Slovenijo. To leto so v Vidmu (Udine) dvakrat točili škržatovo mano in dobili še ozimnico. V tem času so naši čebelarji blizu meje na Goriškem prvič opazili nekaj donosa in nato uspešno prezimili čebele. Leta 1992 pa je izbruhnila prava mrzlica, tako da so se na precej prenasičenem pasišču v novogoriški občini

Škržat na vejici in mlada kolonija pod listom. Foto: P. Zdešar

Škržati v vrsti. Tako je ponavadi od začetka julija do jeseni.

pojavele tudi prve večje težave. Tamkajšnji čebelarji so se kot vedno dobro organizirali in dogovorili o posebnem pašnem redu na škržatovi paši, letos pa je pri reševanju problemov sodelovala tudi služba opazovanja in napovedovanja medenja. Strasti so se nekoliko umirile, saj je bilo od Mirnskega gradu do Nove Gorice toliko čebel kot vojaške tehnike v času soške fronte.

Na srečo se je zadnji dve leti mali škržat kljub suši lepo razširil. Služba opazovanja in napovedovanja medenja je letos ob pomoči domačih čebelarjev natančno preiskala vsa domača območja in ob gostoljubju italijanskih čebelarjev tudi območja onstran meje. Tako smo skupaj presodili, kako množično in kako hitro »invazijo« teh malih skrivnostnih živali bomo doživeli. Na mejni črti se je z nekaj presledki škržatek naselil vse od cerkve sv. Marije na Jezeru pri Golem Brdu, v dolini Idrije pa do hrvaško-slovenske meje v Piranskem zalivu. Dovolj škržatkov za medenje je bilo le južno od črte Hrušovje–Dobrovo–Gornje Cerovo, v Brdih zahodno od črte Solkanski most–Kromberk–Stara Gora–Volčja Draga–Renški Podkraj–Mirenski grad na Goriškem, na koprskem pa v trikotniku Lazaret–Plavje–Semedela. Na teh območjih je letos povprečna pridobitna čebelja družina nabrala 8–24 kg medu, odvisno od števila škržatov, zelene mase, občutljivosti tal na sušo in tudi od gostote čebeljih družin.

Predsednik ČD Šempeter pri Novi Gorici g. Peter Žigon je na svojem stojišču v Vrtojbi petsto metrov od državne meje imel tri prevozne čebelnjake. V petstometerskem

pasu do državne meje pa je bilo pripeljanih še nekaj tisoč panjev, zaradi tega ni mogel biti ravno dobre volje kar je povsem razumljivo. Njegovi skrbni zapiski so prvi dragoceni vir podatkov o pojavu medenja malega škržata pri nas. Skupno je zabeležil donose na panj meseca avgusta, 1990 + 10,0 kg, leta 1991 + 19,0 kg in 1992 + 11,30 kg.

Prihodnje leto pričakujemo že precej večje pašno območje. Zaradi intenzivnega vinogradništva in sadjarstva ter agrokemične obdelave se bo pašno območje najmanj razširilo v Brdih. Zelo dobro medenje je pričakovati na Goriškem, kjer se bo škržatek najbrž najbolj razširil v Panovcu in Stari Gori do Vogrskega in Dornberka ter ob robu Krasa do Mirnskega gradu. Kaže, da se bo na območju obale škržatek prihodnja tri leta najbolj širil v ozkem pasu ob obali, globlje v notranjost pa samo na vlažnih in nižjih območjih ob rekah in potokih, kot sta npr. dolini Rižane in Dragonje. Tam pričakujemo ugodne pašne razmere šele leta 1995 ali še pozneje. Tudi na območju Krasa že najdemo posamično živalice, največ do 3000 m od državne meje v notranjost. Na to območje se škržati ne širijo tako hitro, saj so tamkajšnje goličave zelo suhe, poleti pa celo popolnoma osušene. Mogoče že v nekaj letih pa bodo nastale pašne površine na območjih gozda, vendar bodo donosi slabši, ker bo veter nenehno sušil mano. Pomembno je, da se je škržat razširil v stokilometerskem pasu ob meji in da se je delno povzpел tudi na kraške griče. Na nekaterih območjih pa so ga naselili čebelarji sami in to že tudi kmalu obeta pašo. Veliko jih je zlasti na vlažnih

Lepo vidna kolonija škržatovih mladice

območjih. Najraje se razmnožujejo in zadružujejo na njivah soje, na robidi, koprivi, javorjih, akaciji in jesenu ter na različnih okrasnih drevesih in grmovnicah v parkih, na sadju in travah. Naseli se tudi na vinski trti. Škode še ni bilo zaznati. Ob velikem številu je le tu in tam opaziti rahlo zavite in delno izčrpane mladice na vejicah akacijevih dreves. V Italiji, kjer škržatka že dobro poznajo, tudi ne govorijo o posebni škodi. Velika prednost našega ozemlja je v gozdnih površinah. Povsod v gozdu, tudi na Krasu, je veliko zelenja, tako da je tam na kvadratni meter lahko precej več živalic in zato tudi precej več mane. Gozd je tudi bolj vlažen in bolj senčen, zato se mana ne posuši tako hitro kot na Vrtojbsko-šempetrskem polju (ali v Furlanski nižini), saj ga julija in avgusta močno praži sonce. Razvoj škržata zlahka spremlja vsak čebelar in tudi sam presodi številčnost. V republiškem merilu ga bodo morali preučiti strokovnjaki, da živalica ne bi postala nadloga in da bi jo bolje spoznali. Junija vidimo belosive voščene zapredke po travah, grmičevju in drevesih. V drugi polovici julija se živalice zelo razmnožijo, in ko se jim približamo, kakor kobilice odskočijo in zletijo na bližnje zelenje. Listje in tla so dva meseca dobesedno politi od mane, in to nekajkrat bolj kot podrast na hojevi ali smrekovi paši oziroma kot tam le v izjemnem primeru. Ko se odrasla, od 4–7 mm velika živalica zanimive oblike in sivo do pepelnato modre barve, nasesa drevesnega soka, nekoliko dvigne eno od poševno prilegajočih se kril in izloči kar zajetno kapljico svetlorumenkasto svetleče se mane. Po prvih neuradnih meritvah ena odrasla živalica mane ne

izloča prav pogosto, vendar jih je toliko, da je na senčni strani mladih vejic in na pecljih prava gneča. Na listih ni najti odraslih živalic, na spodnji strani listov in zelenih vejic, na odganjkih in steblih rastlin pa so do septembra kolonije mladice. Mladice so občutljive na sonce, premikajo se nerodno, ko pa so velike 2 mm, pa že začutijo nevarnost in odskočijo, čeprav še ne morejo leteti. Močno deževje in ohladitev sta za mladice zelo nevarna. V tem primeru jih veliko odmre, vendar pod velikimi listi preživi jedro kolonije. Mrtve mladice so nekaj časa prilepljene na voščeno prejo, nato pa jih kot puh lahke odpihne veter. Silovito nevihtno deževje uniči tudi precej odraslih živalic, vendar glavčina ostane. Škržatek je trdoživ, in če ga prepodimo, se drugi dan znova naseli na isto mesto in sesa dalje. Sesa posamič in v vrstah na senčni strani vejic, pecljev in stebelc. Paša se pojavi takoj, ko se razmnoži dovolj živalic, in sicer od julija do sredine septembra. Zadnji dve sušni poletji nista bili ugodni za izrabo paše, saj se je mana sproti sušila in zasušila na podrast. V vlažnejšem poletju z višjo zračno vlago in zmernejšimi temperaturami pa bodo donosi kot v opisanem primeru v Udinah.

Med je motno rjave barve, včasih skoraj črn. Tudi v satju ga takoj prepoznamo. Verjetno bo v čistem akacijevem sestoju med svetlejši kot v mešanem gozdu. Goštota medu je precejšnja in nedvomno vsebuje precej rudninskih snovi. Letošnje vzorce bodo strokovnjaki Kmetijskega inštituta Slovenije natančno preučili in na tej podlagi bodo mano malega škržata natančno klasificirali po vrsti in kakovosti. Odkupovalci pa so mu glede na druge vrste medu že letos določili visoko ceno. Prezi-movanje čebel z zimsko zalogo škržatove mane je bilo doslej kar uspešno. Čeprav je med zelo smolnat in gost, ne kristalizira, in če je izletnih dni dovolj, čebele ne obolijo za grižo. V celinskem delu Slovenije pa bo verjetno treba ravnati drugače, tako da bo takšno zimsko zalogo treba dopolniti z nekaj litri sladkornega sirupa. Tudi spomladi se čebele na tem medu lepo razvijajo in goriški čebelarji so se zato lahko na vseh pašah dobro odrezali. Ob polnih satih medu

je najpomembnejša ugotovitev, da paša malega škržata zelo spodbuja čebele k pozno poletnemu in jesenskemu razvoju. Na različnih stojiščih smo avgusta in septembra pregledali družine in lepo je bilo videti zdrave živalne družine z veliko mladinci in zalege ter zimsko zalogo. Družine so zgradile celo nove sate. Torej, videti je, da ni več daleč do legendarne ajdove paše. Manjka samo obilje cvetnega prahu, vendar tega ob tolikšnjem številu čebel in dobesedno izsušenih travnikov žal ni bilo dovolj. Tako se je v praksi tudi na Vrtojbsko-šempetrskem polju potrdila resnica, ki velja za hojevo pašo. Na nekaterih najboljših mikro lokacijah je bil donos tolikšen, da je zavrli zaleganje matic in čebele so proti jeseni celo oslabele. V teh primerih je treba v prihodnje z odmikanjem medenih satov iz plodišča in od zalege sproti pripravljati

matici prostor za zaleganje in tudi prej iztočiti med.

V prihodnjih letih pričakujemo povečevanje območja čebelje paše škržatove mane. Zato bo treba čebele smotrneje razporediti in dovolj bo tudi cvetnega prahu, tako da se bodo vse čebelje družine nemoteno razvijale. Tudi stojišč za namestitve čebel bo precej več, odvisno pač od prodora škržata v notranjost primorskih dolin in gričevja. Že to zimo se bodo čebelarstva društva občin Nova Gorica, Sežana, Koper, Izola in Piran, skupaj s pristojnimi službami, dogovorila za enotna merila urejanja odnosov za to pašo, podobno, kot je bil včasih poseben pravilnik za ajdovo pašo. Tako bo škržatova mana zares lahko postala nadomestilo za ajdovo pašo. Dostopna bo več čebelarjem, postala pa bo tudi trdna opora v obnovi in razvoju našega čebelarstva.

KOTIČEK ZA LJUBITELJSKA ČEBELARSTVA

KAKO SEM PREŽIVEL LETOŠNJE ČEBELARSKO LETO

MARJAN DEBELAK

Leto se je začelo približno tako kot lani. Po mili zimi so se pojavile zgodnje paše, ki so omogočile zelo hiter razvoj družin. Nenavadno sem bil letos **uspešen pri zatiranju varoe**. Lani jeseni in letos spomladi sem v panje vstavil s klartanom (fluvalinatom) premazane gumijaste trakove (tudi to je Francičeva zamisel). Spomladi pri čebelah ni bilo opaziti domača nobene varoe niti na podloženem zamreženem pladnju niti v pregledani pokriti trotovini. Pridružujem se tistim čebelarjem, ki so prepričani, da imamo veliko srečo, ker so povsem po naključju odkrili vpliv fluvalinata na varoo. To je rešilo naša čebelarstva, saj je sredstvo učinkovito, preprosto uporabno in poceni. Škodljivih stranskih učinkov fluvalinata tudi letos nisem opazil. Na bradah in na podnicah ter pred čebelnjakom nisem videl niti ene poapnele ličinke. Vse kaže, da je najboljše zdravilo za čebelje bolezni dobra paša – in vsaj pri meni je bila letos odlična. Moram pa povedati, da sem pri mojih družinah zgodaj spomladi videl **poapnelo zalego v trotovskih celicah, vendar**

samo v novo zgrajenih – gradilnih – trotovskih satih. Ko je bila zalega pokrita, sem jih izrezoval. V trotovini na starih satih, na katerih robovih pogosto najdemo trotovske celice, nisem videl nobene poapnele ličinke. Glede na to je mogoče, da so deviški (nepopolizirani) sati za razvoj poapnele zalege privlačnejši kot stari, popolizirani sati. Zato sem sklenil, da bom v prihodnje še manj kot doslej preganjal lepo zgrajeno staro satovje iz panja, saj vidimo, kako imajo čebele rade staro satje, kako ga obsedajo, kako rade vanj spravljajo med in obnožino in kako hitro ga matica zaleže. Seveda pa moramo po predpisih uničiti vse sate, mlade ali stare, ki bi bili morebiti okuženi s kako hudo boleznijo čebelje zalege.

Okoli 1. maja so bile pridobitne družine v AŽ panjih – prezimujejo v obeh etažah na 18 satih – brez mojega posredovanja na vrhuncu razvoja, polne zalege, medu in obnožine. Družinam sem tedaj nastavljal zaklade, vanje pa sem iz AŽ panja prestavil vse nezaležene sate iz obrobja gnezda.

Tudi v regalih lahko namestimo zaklade.

Družine v obeh etažah so že zgradile gnezdo z 10 do 13 zaleženimi satji. Spomladi družin nikoli ne hranim s sladkorno pogačo ali drugo krmo. Raje jih jeseni izdatno dokrmim, in sicer prav s petlitrskim Francičevim pitalnim koritom. Gnezda z zalego se torej v začetku maja, ko vsaj na Gorenjskem še proti prodor hladnega zraka, nisem dotaknil. Omogočil pa sem širitev gnezda in dal čebelam več prostora za shranjevanje medicinine in obnožine. Ker je bilo na satih, prestavljenih v zaklado, še nekaj pokrite jesenske zaloge medu, sem jo z vilicami odkril ali spraskal pokrovce, tako da so te ostanke zimskih zalog čebele prenesle, porabile ali na novo predelale in ni ostala na satih za poznejše točenje. S tem sem povzročil tudi obilni umetni obtok hrane v panju, to pa spodbuja k še večjemu razvoju družine.

Sredi maja (po ledenih možeh, ki pa letos niso bili preveč mrzli) sem matice z zalego po že večkrat opisanem in dobro preizkušenem načinu preselil v zaklade: v sredino dam vsaj tri sate s polegajočo se zalego, ob strani pa sate z nekoliko mlajšo zalego. Zaklada mora biti že ob naselitvi polna zeleženih satov, tako da matica ne zgubi tempa zaleganja. Čebele namreč ne zapustijo zaleženih satov in tako je ohr-

njeno veliko gnezdo, ki spodbuja k velikemu zaleganju (približno 3000 jajčec na dan). Računamo, da v dveh dneh matica v takih pogojih v celoti zaleže prazen AŽ sat, najraje pravkar izleženega. Če ima matica možnost toliko zalegati tudi na višku razvoja, se redko pojavi rojilna kriza, in to kljub velikemu številu čebel v panju. Protirojilno ukrepam seveda tudi tako, da dodajam satnice, omogočam prosto gradnjo satja v gradilniku in zaleganje trotovine, saj je ta velik porabnik viškove mlečka. Naj nas ne skrbi, da bomo zaradi zmerne gradnje satovja in zaleganja trotovine prikrajšani pri donosu medu, ker to ne drži.

Letos je čebelarjem pri protirojilnih ukrepih v obdobju rojenja priskočila na pomoč skoraj nenehno dobra paša. Ta blagodejni dejavnik pa čebelarju ne pomaga; če so njegove družine že pred tem zašle v rojilno krizo in se vsedle na roj ob (skoraj) pokritih matičnikih.

Ob koncu maja, ko je zacvetel bezeg, so moje družine na obilnih zgodnjepomladanskih pašah nabrale že precej medu, začelo pa se je tudi sicer pričakovano, vendar že vrsto let izostalo medenje smreke. Tehnica pod opazovalnim panjem je vsak dan kazala več in na diagramu, pripetem na steni čebelnjaka, se je krivulja donosov strmo vzpenjala in preseгла 80 kg. Prav tedaj so prišli na prijateljski obisk čebelarji iz Šentjerneja s svojim imenitnim pevskim oktetom, predstavniki ljubljansko-posavskih čebelarjev in seveda nekateri domači čebelarji. Čeprav za gorenjske pašne razmere zelo zgodaj, so gostje lahko v mojem čebelnjaku z AŽ panji z zakladami videli družine v polnem razvoju in z veliko medu. Letos je torej, po dolgih letih, v mojem pašnem okolju vnovič medila smreka, čeprav smo mislili, da bodo suša in obremenitve s semeni v minulem letu medenje spet preprečile.

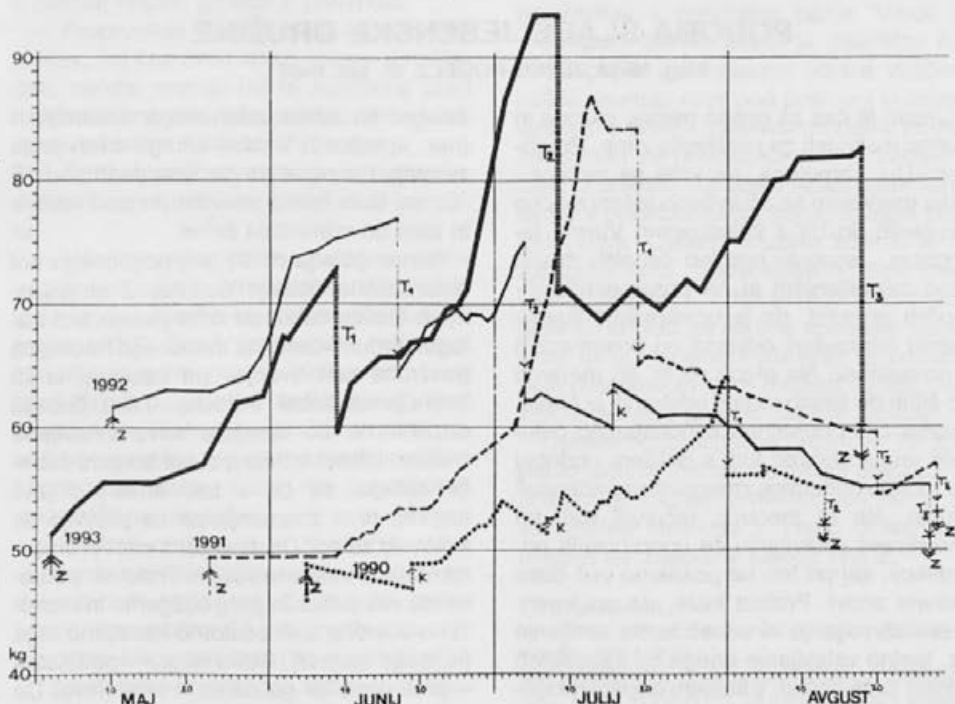
Ob prvem točenju sem iztočil povprečno 17 kg smrekovca na panj, in sicer samo iz satov v zgornji-mediščni etaži AŽ panja, da sem pripravil prostor za pričakovane prihodnje paše. Res tudi te niso izostale. Najprej je, kot navadno bolj skromno, medila širokolistna lipa, pašni vrhunec pa je bil na cvetovih ozkolistnega lipka, ki

je krivuljo na diagramu oz. teža na tehtnici dvignil na rekordnih 95 kg. **Drugo točenje** je bilo zato še bolj izdatno. Vsi sati v gornji mediščni etaži AŽ panja so bili do spodnje letvice pokriti in točenje je **navrglo povprečno 28 kg dišečega lipovca na panj**. Tik pred drugim točenjem sta na moj blejski dom na daljši službeni obisk prišla kot naročeno na »kontrolno« urednik Slovenskega čebelarja prof. Janez Mihelič ter opazovalec in napovedovalec paš Pavle Zdešar. Pripravljala sta namreč slikovno gradivo za novi čebelarski koledar. Seveda smo si tudi ob tej priložnosti dodobra ogledali družine v zakladah in se pogovorili o posebnostih mojega čebelarstva. Letos sem zaradi dobrih paš, ki so v družinah povsem zavrle rojilno krizo, imel zelo malo dela s pregledovanjem in ukrepanjem v zakladah, v katerih so kraljevale matice. Od srede junija naprej zaklad nisem niti odpiral. Edino delo je bilo točenje.

Tudi po cvetenju lipka paše ni bilo konec, kljub veliki vročini in občasnim krajšim prekinitvam zaradi vetra ali dežja. Že tretjič

letos se je teža panja na tehtnici pod mojo povprečno pridobitno družino dvignila na več kot 80 kg. To pot so listno mano nabirale na lipi, ta pa tudi ni trdila v satju, česar doslej tako pozno po cvetenju lipka pri meni še nisem opazil. Med letošnjim cvetenjem lipka listne mane še ni bilo, tako da je bilo listje suho. Da so čebele brale listno mano na lipi, so opazili tudi moji zadnji letošnji obiskovalci, ki so se 21. avgusta pripeljali na obisk z avtobusom iz Litije in parkirali pod »mastno« lipo, ki so jo obletavale čebele. Tudi ti so bili po naključju očividci polnih panjev pred zadnjim točenjem. **Tretje točenje na koncu letošnje, izjemno dobre pašne sezone je dalo povprečno 22 kg temne lipove mane na pridobitni panj**. V panjih je kljub temu letos izjemoma ostalo veliko medu (10–15 kg) na medenih vencih, ki obdajajo sate z zalego, in na obnožinskih satih, ki jih nisem iztočil, ampak sem jih pustil čebelam za zimo.

Letošnja bera je druga najboljša v mojem 18 let dolgem čebelarjenju z zakladami.

Letošnji pašni diagram (gibanje tehtnice pod opazovalnim panjem) v primerjavi s prejšnjimi tremi sezonami (T – točenje, K – krmiljenje, Z – dodajanje ali odvzemanje zaklade).

Povprečno sem iztočil 67 kg medu na panj!

Ker primeren odkup razpoložljivih količin medu žal ni urejen, kot ljubiteljski čebelar pa se ne ukvarjam z zasebnim trgovanjem, postaja prevelik ostanek neoddanega medu oziroma prevelika pridobitnost čebel vse večji problem. Pri intenzivnem čebelarjenju z AŽ panjem z zaklodo sem namreč celo brez prevažanja dosegel v 18 letih povprečno 35 kg na panj. Pravzaprav je dobro, da v omenjenih razmerah naši čebelarji, pa tudi številni vplivni posamezniki, tako plašno in nezaupljivo sprejemajo in uvajajo **intenzivno čebelarjenje** v svojo oz. našo čebelarsko prakso, ker ne bi vedeli, kam z medom. Koristilo pa bi vsekar ugledu naše mlade države, saj bi rekli, da se v Sloveniji – deželi umnih čebelarjev, iz prepolnih posod cedita med in mleko . . .

Letos sva z Igorjem Frančičem nadaljevala s poskusom čebelarjenja brez posegov v panj, razen ob jemanju medu. O tem poskusu, za katerega moramo imeti »lesico«, sem že pisal. Zato ob tej priložnosti lahko samo potrdim, da je tudi letošnji pokus uspel. Tisti čebelar, ki se je odločil za tak način čebelarjenja, bo imel sicer nekaj manj medu kot pri najbolj intenzivni različici čebelarjenja, v zameno za to pa razkošno veliko časa za ljubiteljske stvari, ker s čebelami ne bo imel skoraj nobenega dela.

Drage čebelarke in cenjeni čebelarji ljubitelji, upam, da sem vam ustregel s tem poročilcem o letošnjem čebelarskem letu.

Želim vam, da se imate še naprej lepo z vašimi čebelami. Lep pozdrav!

Čebelarstvo Marjan Debelak, Bled

B

Bolezni čebel

PODOBA SLABE JESENSKE DRUŽINE

Mag. MIRA JENKO-ROGELJ, dr. vet. med

Jesen je čas za oceno minule sezone in oceno možnosti za preživetje zime. Pregovor »Ura zamujena, ne vrne se nobena« velja predvsem za zdravljenje jeseni močno okuženih družin z zajedavcem Varroo jacobsoni. Jesenski pregled čebeljih družin pred zazimljenjem je na posameznih območjih pokazal, da je učinkovitost fluvalinatnih pripravkov odvisna od posameznih proizvajalcev. Ne glede na to, jih moramo po štirih do šestih tednih odstraniti iz panja. Sredstva s premajhno koncentracijo delujoče snovi namreč tudi v daljšem obdobju ne morejo občutneje zmanjšati napadenosti družin. Na to moramo računati tudi pri vnovičnem vstavljanju že uporabljenih pripravkov, saj pri teh ne poznamo več doze aktivne snovi. Praksa kaže, da po jesenskem zdravljenju ni odveč tesno dimljenje oz. testno vstavljanje enega od zanesljivih zdravil proti varozi, s štetjem odpadlih zajedavcev. Če se je pokazalo, da so čebelje družine močno okužene v času, ko ni več

zalege, jih lahko zdravimo s sistemikom (npr. apitolom). V času takega zdravljenja zunanja temperatura ne sme pasti pod 15 °C, saj bi to lahko privedlo do podhladitve in celo do odmiranja čebel.

Konec poletja ni nič bolj pogubnega kot brezmatične čebelje družine. Z zmanjšanjem števila čebel se zmanjšujejo tudi zaloge medu. Odsotnost matičnega feromona povzroča rast ovarijev pri čebelah, ki jih imenujemo čebel trotovke. Taka čebelja družina ne bo sprejela novo vstavljene matice. Izbruh bolezni, zlasti bolezni čebelje zalege, se bo v taki družini pojavil najprej, prva znamenja pa se pojavijo na trotovski zalegi. Družino čaka smrt in uničenje satja z voščeno veščo. Trotovec pometemo, ves pribor in panj obžgemo in razkužimo z vročo 2–3-odstotno raztopino luga (lužnega kamna). Staro satje – »podplate« – pretopimo ali ga damo v predelavo. Če nam to ne uspe, ga zgnetemo v trdo kepo. Uskladiščeno satje zaščitimo pred voščeno

veščo s kemikalijami ali pa ga damo na hladno. Vse razvojne oblike voščene vešče (jajčeca, ličinke, bube in odrasle) gotovo v štirih ali petih urah ubije temperatura 6 do -7°C (Hayes, 1993), -15°C pa v 2 urah (Sulimanović, 1990). Zato vešče prek zime preživijo le v naseljenih panjih ali v shrambah s satjem, če jih ne uničimo. Postopno se dovolj razvijejo, da že v nekaj mesecih povzročijo popoln propad satja. Najbolj razširjena pri nas je velika voščena vešča *Galleria mellonella* L. Ker je sposobna letalka, lahko preleti več kot samo nekaj kilometrov. Pri letanju ji pomaga veter. Ponoči se orientira tudi s pomočjo lune in zvezd. Vešča s svojim vohom in zaznavanjem odmeva hitreje najde panj, naseljen s čebelami, kot pa satje brez čebel. Lokacijo panja določi tudi z zaznavanjem zvoka visokih frekvenc ventilirajočih čebel. Še nihče ni poročal o napadu velike voščene vešče na osje gnezdo, saj vešča tudi zaradi dobrega voha hitro najde čebelje domovnine.

SKLADIŠČENO satje je najbolje shraniti v čim bolj hladnem prostoru s prepihom.

- Preprosteje je hraniti satje iz nakladnih panjev, saj čez zimo lahko ostane v nakladah, vendar morajo biti te zaščitene pred dežjem in snegom, tako da zrak lahko kroži med zloženimi nakladami in satjem.

- Pred skladiščenjem satje lahko zamrznemo in ga nato hranimo v suhem prostoru.

- Vse razvojne oblike voščene vešče uničijo tudi pare očetne kisline, ta pa ubija tudi spore noseme in amebe. Za kubični meter (1000 litrov) prostornine rabimo 2 litra 80-odstotne očetne kisline oz. 2 ml take kisline za kubični decimeter (1 liter) prostornine. Kislino postavimo v plitvi posodi na najvišje mesto nad sati v dobro zaprtem prostoru. Satje naj bo hlapom izpostavljeno en teden.

- Najbolj razširjeno je žveplanje satja, vendar to ne ubije jajčec vešče, zato ga po dveh tednih ponovimo. Za kubični meter prostornine rabimo 50 gramov žvepla.

- Tudi hlapi naftalina (20 g naftalina / 1 m^3 prostornine) odganjajo voščeno veščo.

- Hlapi timola uničijo skoraj vse razvojne stadije vešče. Izjema je le stadij gosnice,

MLADE, ZDRAVE MATICE SO POMEMBNE ZA JESENSKO MOČNO DRUŽINO.

saj ga ne uničijo popolnoma.

Poleg naštetih pripravkov lahko ugotovimo še:

- protocero,
- certan,
- plinjenje satja s paradiklorbenzonom, etilen bromidom ali etilen oksidom.

Tudi rezervne družine, v katerih matice ne pokažejo svoje prave moči, so jeseni nezaželen pojav. To je tudi vzrok za pozno prestavitev v pridobitne panje. Vzrok za premajhno število čebel je *galeriiza* oziroma pojav, pri katerem ličinke voščene vešče navrtajo rove pod pokrovci in čebele ujamejo s svojimi svilenimi progami. Pogled na zaman se prebijajoče mlade čebele iz celic ni prijeten. Ta pojav lahko preprečimo samo s plodno matico, saj bo zalegla obilo potomstva. Čebeljo družino zožimo le na zaležene sate. Staro satje – tega imajo vešče najraje – odstranimo. K zatiranju tega škodljivca pa še bolj spodbuja ugotovitev, da je voščena vešča eden od pomembnih prenašalcev spor *Bacillus larvae*, povzročitelja hude gnilobe čebelje zalege.

Čebele bodo uspešno prezimile, če so v panju plodne matice, če jeseni preprečimo bolezniz zalege, če zdravimo proti varozi, če so družine številčne in imajo dovolj podmladka ter zadostne zaloge hrane.

LITERATURA:

- HAYES, J.: The Classroom. American Bee Journal, št. 403, 1993.
 SULIMANOVIĆ, D.: Voskov moljac, v: ĐERIMAGIĆ, H., J. RIHAR, Đ. SULIMANOVIĆ: Bolesti, štetočine i trovanja pčela. NIP Zadrugar, Sarajevo 1990.

VELIKA KNJIGA O MEDU

Decembra lani je pri nemški založbi Ehrenwirth Verlag v Münchnu izšla »Velika knjiga o medu«, tako za čebelarje kot tudi druge klasično delo na področju čebelarstva. Napisala sta jo ugledna nemška znanstvenika dr. Cord Lullmann, vodja inštituta za raziskovanje medu v Bremnu, in dipl. agr. biol. dr. Helmut Horn, znanstveni sodelavec deželnega zavoda za čebelarstvo v Stuttgartu. Knjiga obsega kar 280 strani, opremljena pa je z več barvnimi fotografijami, skicami in tabelami.

Razdeljena je na dvanajst poglavij, vsako poglavje pa podrobno obravnava neko področje čebelarstva, in sicer trgovino z medom v svetu, surovine medu, pripravo, pridobivanje, predelavo ter prodajo medu, sestavine medu, fiziloško-kemijske lastnosti, raziskovanje medu, deklaracije, med in zdravje ter uporabo medu za druge namene.

Knjiga sicer stane 98,00 DEM, vendar vsakogar, tudi laika, zelo podrobno seznanja z vsemi vidiki tega naravnega pridelka. Med pa ni le eden od najkakovostnejših živilskih pridelkov, temveč je pomemben tudi kot tržno blago. Na svetu pridelajo približno 900.000 ton medu na leto, od tega v Evropi 150.000 ton.

Namen te obsežne knjige je čebelarjem, predelovalcem medu, trgovcem in drugim predstaviti možnosti za povečevanje donosnosti čebel, zagotoviti kakovosti tega pridelka in pripomoči k njegovi prodaji. Prav poznavanje povezanosti med ekološkimi in gospodarskimi vidiki omogoča čebelarjem in drugim, da na sicer zelo konkurenčnem trgu pridelajo kakovosten med, ki ustreza predpisom in zakonom s področja predelave medu ter zahtevam o roku trajanja, okusu in obliki.

Prevedla in priredila:
Mateja Leskovar

PRIPRAVIMO SE NA IZRABO MELICITOZNE MANE

PAVLE ZDEŠAR

V prejšnji številki je bil na pobudo komisije za tehnologijo objavljen preveden članek o fototaktični metodi predelave kristaliziranega medu v panju. Na precejšnjem območju Slovenije (predvsem na iglavcih – Gorenjska, Kobansko, Pohorje, Savinjsko itd.) je strjevanje medu v satju normalen, stalen ali občasen pojav. Ob obiskih na terenu se je izkazalo, da čebelarji tudi na teh območjih ne znajo razrešiti tega problema. Kuhati žganje iz medu je šele zadnja rešitev, če tega medu nikakor ne moremo iztočiti ali pa ga drugače predelati. Prav zaradi tega vprašanja je nastal t.i. Kirarjev

panj, ki je ta problem pravzaprav odlično razrešil, vendar v škodo satja. V manjšem čebelarstvu se strjevanju medu v satju laže izognemo, pač glede na stopnjo strjevanja, s pogostim točenjem in če imamo dovolj rezervnega satja. V večjem in velikem čebelarstvu pa si ob tem pojavu skoraj ne moremo pomagati, zato nekateri kar »zbežijo« z območja, na katerem se med začne trditi. Znano je, da ob slabih letinah lokalno rado medu in trdi obenem. Tudi kratkotrajne, a obilne mane na listavcih se večinoma strdijo že v satih. Smrekova paša, ki jo povečini povzročajo ušice, in tam, kjer raste

macesen, večinoma tudi trdi, kakor tudi včasih mana jelke na Štajerskem in Gorenjskem. Ali bomo kakovosten in navadno obilen pridelek prepustili propadu? Zato si moramo znova prizadevati, da bi s tehnološkimi metodami cementni med dobili iz satja, da bi bilo stroškov, dela in izgube čim manj in da bi satje ostalo nepoškodovano. V omenjenem članku je bistvo metode nam že dolgo znana, a le deloma uporabljena resnica, da melicitozni med, ki ga čebele znova predelajo v satju, ne trdi več. Pogoji je, da ob tem procesu čebele ne vnašajo nove melicitozne mane, da prenos le-te poteka iz osvetljenega dela panja skozi ožji prehod in plodišče v pravo medišče, v sate brez melicitozne mane, ter da čebele to zmorejo pri zunanji temperaturi do 28 stopinj Celzija.

Znani so primeri, da so večji čebelarji na osamljenem mestu nastavili odkrite, namočene sate v senco 50-100 m od čebelnjaka in manj kot v enem tednu vse delo opravili. Za tak postopek je potrebno znanje, posebna pazljivost, osamljeno mesto in vsaj nekaj paše (brez melicitoze). Sicer satje čebele »zgrizejo« (med znova trdi). Takšnih razmer pa ni lahko zagotoviti, zato je fototaktična metoda v panju veliko bolj ustrežna. V AŽ panju lahko en odkrit in namočen sat postavimo za okenca pokonci in odpremo leseno deščico pri dnu panja. Tak način čebelarji uporabljajo zlasti spomladi. Krmijo na zalego ali počasi počistijo sate, polne melicitoznega medu. V velikem čebelarstvu nam takšno delo ne bo pogodu, saj je preveč zamudno, čeprav je v sili tudi tako mogoče.

Nakladni panj ima veliko tehnoloških prednosti in je kot nalašč za rešitev problema melicitoznega medu. Pri nas se zadnji dve desetletji v velikih čebelarstvih vse bolj uveljavljajo izpeljanke AŽ panja z največ 32 sati AŽ mere. Kljub izjemni priljubljenosti in praktičnosti klasičnega 9-satnega AŽ panja dokazujejo, da v njih razmerno ugodno izrabimo njihove prednosti, pomanjkljivosti pa dopolnimo z lastnostmi nakladnega panja. Tehnološko zahtevni če-

belarji ljubitelji pa to v AŽ panju dosežejo z zakladdo. Žal ima že vsaka dolina svoj panj in tržni način čebelarjenja bo brez panjske vojne najbolje presodil njihovo vrednost.

Zgornja desna slika v prevedenem članku kaže način, ki smo ga v našem družinskem čebelarstvu dodobra preizkusili in je dokaj ustrezen. V panju naše konstrukcije smo kot dodatek uporabili samo že obstoječe pregradne deske, vsako pa smo dopolnili z dvema letvicama in prozornimi vložki pri odprti zgornji loputi vrat. Res, da je nekaj več dela kot v nakladnem panju, saj v tem lahko vse namočene sate nastavimo naenkrat. V našem panju pa po trikrat v presledku dveh dni, vendar je postopek za naše razmere kljub temu primeren. Na KIS so to poletje preizkušali fototaktično metodo v tri-etažnih panjih z različno osvetlitvijo. Večletna statistika medenja v Sloveniji kaže, da delamo veliko napako, če se izogibamo paš, ki povzročajo medenje v satju. Na višinah med 900 m ne izrabimo predvsem medenja smreke, poznopoletnih paš pa v istem obdobju skorajda nimamo. Da je to res, nam dokazuje že to, da to obdobje imenujemo tudi julijsko brezpašno obdobje.

S tem člankom želim spodbuditi mojstre čebelarjenja, da bi opisali svoje izkušnje ob pojavu cementnega medu v satju. To bo še posebej dobrodošlo na območjih, na katerih rado trdi, saj tam že drugo leto zapored bolj ali manj spretno rešujejo med iz satja. Veliko jih je na žalost obupalo in so vse prekuhali v žganje, prevažalci pa so čebele raje umaknili na brezpašno območje. Verjetno ni daleč od resnice trditev, da so tudi prejšnji rodovi čebelarjev med težko prodali, kljub temu pa so ustrezno in uspešno kljubovali nevšečnosti strjevanja medu v satju. Danes, ob precej boljših tehnično-tehnoloških možnostih, pa to medenje prevažalci prepustijo in se raje »gnetejo« na paberkovanju. Prav gotovo je bolje imeti polne sate medu, čeprav se je med v njih že strdil, in se potruditi na omenjena načina, kot pa zbežati z obilne paš.

MEDENO ŽGANJE

inž. JOŽE BABNIK

Medeno žganje je alkoholna pijača, ki nastane ob alkoholnem vrenju medu. Medeno žganje ni medeni liker, pri katerem gre za mešanje različnih vrst žganja z medom.

Medeno žganje je primerno pripraviti tedaj, kadar izrabimo že vse možnosti za porabo kristaliziranega (strjenega) medu v satju. Medeno žganje pripravljamo tudi iz medene raztopine, ki jo dobimo z izpiranjem medenih pokrovcev. Te raztopine namreč ni priporočljivo vračati čebelam, in sicer predvsem zato, ker se čebele lahko okužijo s spori hude gnilobe čebelje zalege. Medeno raztopino dobimo tudi pri pomivanju posode za med pred njeno vnovično uporabo.

Kuha medenega žganja je gospodarna, če imamo kotel za kuhanje žganja in dovolj cenene goriva. Sicer je primerneje, da kuho odstopimo nekomu, ki se ukvarja s kuhanjem žganja. Medeno vodo prodamo ali jo zamenjamo za žganje. Z dodatkom medene raztopine namreč »zabelimo« običajne sadne pripravke za kuhanje žganja in povečamo količino pridobljenega alkohola.

Ker sta med in medena raztopina povečini presladka, ju moramo pred vretjem razredčiti. Kilogramu čistega medu zato dodamo štiri litre vode. Tako dobimo približno 20-odstotno sladkorno raztopino. Pri namakanju medenega satja presodimo, koliko medu je v satju in ga glede na to zalijemo z vodo v omenjenem razmerju. Po dveh do treh dneh satje iztočimo. Če se med ob pomivanju posode in pokrovcev še ni povsem raztopil, raztopino poskusimo in jo primerjamo s sladkim vinskim moštom.

V tako pripravljeno medeno raztopino je priporočljivo dodati nekaj sadja, saj s tem v raztopino dodamo kvasovke, ki bodo sladkor iz medu predelale v alkohol.

Alkoholno vrenje poteka v zaprti posodi brez večjih izgub. Mešanico medu, sadja in vode je dobro pretočiti v sod in na gornjo odprtino namestiti kipelno veho (kot pri vinskem moštu). Če take posode nimamo,

moramo vrenje opazovati v odprti posodi. Ko se sadje potopi, je vrenje končano in posodo do kuhanja žganja zapremo. Vedeti moramo, da se po končanem alkoholnem vrenju na zraku nadaljuje proces kisanja, pri tem pa se zmanjšuje količina pridobljenega alkohola. Za normalni potek alkoholnega vrenja je potrebna predvsem začetna temperatura. Če so pogoji najboljši, je to 20 °C. Pri nižji temperaturi je vrenje počasnejše in velikokrat nepopolno, tako da ostane v drozgi še nepovreti sladkor in s tem slabši izkoristek. Pri višji temperaturi je vrenje preburno.

Za dobro medeno žganje je – kot za sadjevec – potrebno dvojno kuhanje (destilacija). Pri prvi kuhi dobimo žganje s približno 15-odstotki alkohola, pri drugi kuhi pa je v žganju od 40–45 odstotkov alkohola, odvisno od želje in namena uporabe oziroma prodaje.

Iz 1 kg medu in ob dodatku sadja torej dobimo 1 liter medenega žganja.

Čeprav tako ravnanje z medom ni najbolj gospodarno, je vsekakor dober izhod v sili. Iz pregleda vrednosti posameznih postavk lahko vidimo:

Če prodamo 1 liter medenega žganja po	450 SIT,
za to porabimo 1 kg medu, ki bi ga sicer pokrmili kot sladkor. Ocenimo ga na	90 SIT
Stroški kuhanja žganja so lahko	290 SIT
Stroški prodaje 15 odstotkov	70 SIT
<hr/>	
Skupni stroški	450 SIT

Iz tega preprostega računa je razvidno, da nam za delo in stroške kuhe (drva, amortizacija kotla) ostane pri litru žganja 290 SIT.

Medeno žganje je ob pravilnem kuhanju (dovolj hladilne vode in počasna destilacija) zelo blagega okusa. Svoj okus pridobi tudi z leti staranja. Paziti moramo, da pri drugi destilaciji odstranimo prvi tako imenovani »cvet« in da za razredčenje premočnega

žganja uporabljamo čisto destilirano vodo.

Medeno žganje je tako imenovan straniški pridelek v čebelarstvu, in marsikje bo lahko popestril ponudbo. Ob vse hujših

gospodarskih pogojih čebelarjenja ne smemo zanemariti nobenega pridelka, saj nam bo le velik izbor zagotovil boljše možnosti.

ČEBELA – ŽLAHTNA SPREMLJEVALKA SLOVENSKE KULTURE

mag. MARIJA STANONIK – nadaljevanje

'Da, – Mrva je zblaznel . . .' Župana je spreletelo po vseh udih; sklonil je glavo in povsili roke, ne da bi mogel spregovoriti eno samo besedico. 'Nikakor ne more biti drugače . . . Opolnoči . . . da, na vsak način je bilo že opolnoči . . . zazdi se mi naenkrat, da slišim od vašega vrta čudne, zategnjene glasove. A razumel nisem ničesar . . . No, in par trenutkov potem, – jaz odprem okno in pogledam na cesto, – pride Mrva gologlav in z razkuštranimi lasmi. Preklinjal vas je, da ste mu ugrabili vse njegovo bogastvo, in govoril zmedene besede o svojem čebelnjaku . . . In glejte! – danes ugledam resnično, da leži njegov čebelnjak razbit ob cesti in v jarku . . . – No, razložite vendar, kaj ste počeli!' . . . 'Mislite si, gospod župan, – Mrva je hodil davi po vasi in pripovedoval vsakemu, kdor ga je hotel poslušati, – o svojem čebelnjaku. Ljudem se je zdelo, da je blazen . . . In zdaj se je zaprl v svoj dom, zapahnil duri in zagrnil okno; nekateri mislijo, da si stori kaj žalega . . .' 'No, – in čemu vse to? Kaj zahtevate od mene?' Županov glas je bil hripav in nenaraven. Dacar in Kenk sta ga začudena pogledala in občinski svetnik je jecljal v zadregi. 'Seveda . . . saj razumemo . . . Čebelnjak je malenkost in pameten človek bi se ne vznemirjal zaradi take neznatnosti . . . A kljub temu, – ne zamerite, – je bila v našem slučaju vsa stvar malo drugačna. Pomisliti se mora, da je Mrva poseben človek . . . In zato . . . hm, ni bilo pametno . . .' . . . Mrva je par me-

secev potem umrl. Jaz ne trdim, da ga je umorila sama žalost – naposled je bil že star in slab. A od tistega časa ni govoril z nikomer. Sedel je na holmu pred svojo kočo, kadar so plavale sence po dolini in je trepetalo v žareči krvi vse zahodno nebo. Takrat je ležala čudovita svetloba na njegovem obrazu, – kakor odsevajo sveče na mrličevih licah . . .' In župan, – župan živi dalje, kakor žive drugi ljudje. Na večer se napije močnega vina . . . Okna je omrežil in zagrnil s trdnimi ruletami; ne spi pa nikdar sam v svoji sobi in ponoči se včasih dvigne v postelji in strmi z velikimi očmi v temo.⁹⁶

Janez Jalen je v eni svojih najbolj priljubljenih knjig Ovčar Marko uporabil motiviko čebel za karakteriziranje letnega časa in liriziranje sicer živahnega pripovednega dela. Prav na začetku prvega poglavja s pomočjo čebel izpelje enkratno karakterizacijo: »Manica! Poje, kadar je vesela, da nobena pevka na koku ne zna tako. Revica! Najmanj žaluje za mamico, pa jo čaka najhujše. Pred svečnico tisti dan je stresla iz na pol odprte bele kurjice otrplo bečelico in se ni mogla načuditi rjavim hlačkam na zadnjih nožicah – na resju nabranemu cvetnemu prahu. Dihala je v njo, dokler ji ni zaplesala na roki. Kako je šele plesala, se vrtela, vzklikala in se veselila sama. Spustila jo je skozi okno, da bi zletela domov v panj. Zjutraj jo je našla na vrtu v snegu, jo prepoznala po cvetno naprašenih nožicah. Misli! je otrok, ki ne ve, kaj je smrt,

da jo bo zopet ogrel. Skoro ji je sapa pošla; nič in nič, še peč ni pomagala. In si je izmislila: zavila jo je nazaj v beli cvet, jo obdala z resjem, in nesla pokopat v Reber, v najbolj goreč grm resja za Krniškim robom. Kako ne boš vesel otroka s takim srcem . . . Zopet je pritisnil mraz. Nobena bečela ni zletela iz panja; samo sebi je cvetelo resje . . . Zjutraj je posijalo sonce. Sneg novinček se je topil in rahljajal revežem zemljo. Ptiči so se zopet oglasili. Vsaka vejica je nosila svojega pevca. Potisnil jih je sneg iz Za vrha v vasi . . . In kakor rdeča preproga ob velikih praznikih pred velikim oltarjem je na Rebrju od Krniškega roba do Straže znova zažarelo resje, na sedem barv razcvetelo. Med njim so pošumevale bečele in se obešale na drobne cvete. Pomlad je prišla.⁹⁷ Tretje poglavje ima pred očmi predvsem čebele, saj ga je avtor po njih tudi naslovil »Bečele roje«.⁹⁸ »Manica se je naveličala pri jarcih. Zmuznila se je k bečelnjaku, sedla za brinov grmiček, da bi jo bečele ne napodile, prisluškovala brenčanju bečel in ogledovala, kako so izletavale in kako težke padale na brade, kadar so se vračale s paše. Tako se je zaverovala vanje, da nič ni čutila, kdaj je prišel k bečelnjaku Vrbaneč, postaran možiček, ki je bil kajžo že davno sinu oddal, sam pa si izgovoril bečele, da je modrijanil pri njih, največ sam sebi pa tudi drugim, če so prisedli. 'Manica! Kaj pa delaš tukaj?' 'Jej,' se ga je ustrašila. 'Jarce pomagam striči.' 'Aaa, tako. – Kajne, lepo lete.' 'Ali daleč lete?' 'Za vrh, kjer po sencah resje še cvete in kurjice.' 'Pa znajo same tako daleč, ko so tako majhne?' 'Uuu, še dlje znajo, na vrh Stola znajo.' 'Čudno, da se ne izgube.' Z lese- nim ključem je odprl bečelnjak, stopil vanj, pogledal v dvoje, troje panjev, pustil vrata priprta in se nameril k strižadžem. Ne zares, kaj bo otrok, tako iz prijaznosti je rekel Manici: 'No, pa ti pasi bečele, bom jaz namesto tebe pomagal striči jarce.' 'No, le.' Manica se je presedla izza grmiča na klopco. Nič več se ni bala bečelic. Veselo so pozdravili Vrbanka na Robu . . . Otrok bi bil tudi

rad slišal kaj veselega in že je hotela iti povedat, da ne bo več sama pasla bečel, ko je opazila, kako na gosto poletavajo bečele in trotje pred izletavnikom tistega panja, ki je imel na končnici naslikano, kako hudobec babi jezik brusi. 'Ali se je žrelo zamašilo, da ne morejo več domov?' Bečel pred panjem je bilo vedno več in svatovsko veselo brenčanje je preglasilo enakomerno delovno pošumevanje. 'Joj! Iz žrela so se usipale bečele, kakor bi druga drugo podile čez brado. Manica je začela klicati na pomoč: 'Vrbaneč! Pojdite pomagat! Ušel bo!' 'Kdo?' 'Babji jezik.' Glasen smeh ji je odgovoril. Vrbaneč pa je veselo prihitel k bečelnjaku: 'Roj, roj! Prvi roj. Dva dni pred svetim Jurijem.'⁹⁹ Nato se razpleta pogovor o roju in nanj Jalen pripne sceno s Kuharjevim Tonejem oziroma Antonom Janšo, že omenjenim prvim čebelar- skim učiteljem na Dunaju, a hkrati nadarje- nim tudi za slikanje: »Po rebrju za plotom je prišel mlad fant, Kuharjev Tonej: 'Kaj imate res že roj?' 'Saj vidiš,' se je pohvalil Vrbaneč. 'Kje imaš pa svetega Ambroža? Obljubiš, ne narediš. Pa bi rad prvi roj izročil v varstvo čebelarskega svetnika.' Tonej je prinesel izpod sukniča končnico, ki je bil nanjo naslikal svetega Ambroža, kakor je obljubil Vrbanku, za matico, ki mu jo je bil pomladj odstopil: 'Da ne boste hudi name.' Oddal je končnico tako, da jo je moral mož šele obrniti, preden je mogel videti sliko. Začudil se je: 'Nisem mislil, da se ti bo tako sponeslo. Salabolsko!

Kapo in škofovo palico si mu kaj imenitno naredil. Ti pa znaš. Res znaš.' 'Ne znam. Naučil bi se rad.' 'Eee, kaj se boš deval v nič. Kdo pa zna boljše kakor ti?' 'Tisti že, ki je svetega Frančiška na Rodinah upodobil.' 'Res, tisti te je posekal.' 'Tako bi jaz rad znal.' 'Od rad do zares je dolga pot. Ne vem, ali jo boš kdaj prehodil. Ne rečem, ko bi bil Podlipnikov iz Krnic, pa si Kuharjev z Breznice.' . . . Tonej je sam prav dobro vedel, da lahko opeša na dolgi poti in da bi mu to marsikdo privoščil: 'Kaj sili berač naprej.' Zato je odlašal in si ni upal v svet učiti se slikarstva. Otožna senca mu

je legla na obraz, ki je Vrbanek ni prezrl. Lepo se mu je zahvalil za sliko in ga povabil, naj mu pomaga vsaditi roj. Vedel je, da Kuharjevega nič manj ne vsele bečele in panji kakor barve in čopiči. 'Nič ne maraj, Tonej, bova pa bečelarija,' je tolažil Vrbanek Kuharjevega. Obletavana od roja sta se pogovorila o dobro nastavljenih bečelah. Tudi pri Kuharju so že čakali prvega roja...¹⁰⁰ Nazadnje sledi Vrbankova zgodba, kako je Noe spravil na ladjo tudi čebele, kako se mu je gospod Bog pri tem posmihal, in končno, kako so se čebele prevzele in si nakopale nesrečo zaradi napuha.¹⁰¹

Predzadnje poglavje spet ubeseduje pomladni čas in Jalen se tu spet posveti čebelam, tokratna motivika pa ni v vlogi lirizma, ampak del pripovedne strukture: »Bečele so tisto pomlad nekaj obolele. Kuharjev Tonej jim je janeža skuhal, ga primešal med strd in pokladal, da jim ozdravi bolne trebuščke. Dobravec jim je pa brinjevca prilil med poklajo, a preveč, zato jih je nadražil na rop. Njegov bečelnjak je napadel Kuharjevega in Tonej je sporočil Marku, naj pride s krošnjo, da bo nesel svoje panje v Bidgovec, saj je Za vrhom še boljša paša in klanju je treba umakniti razvijajoče se bečelne družine... Marko je hodil k bečelam v Bidgovec in že koj prve dni dognal, da je medved ovolal bečele in da kar vsako noč poskuša priti do njih. Šel je Pod goro iskat na posodo medvedji skopec... Pojemajoče je zarenčal medved in se z brunom vred s presekanjo glavo zvalil za grm. Marko pa se je umaknil še za nekaj korakov in prišel bliže šele, ko se medved že dolgo ni več ganil... Nato je zajukal, da se je razleglo po vsem Za vrhu. Oglasil se mu je Kuharjev Tonej že čisto blizu, in se vedel, ko je ugledal Marka in ubitega medveda, od samega veselja kakor otrok... »

Svatje... Nihče ni vstopil, dokler ni gospod Tomaž blagoslovil, poškopil in pokadil hiše in hleva in blagoslovil na vogalu nad vatel visokega, lesenega in barvanega kipa svete Neže z jagnjičem v rokah. Marko ga je želel imeti na novi

hiši v zahvalo, ker mu je sveta Neža pomagala tisto leto, ko se je boril in trpel za Ančko, srečno jarce pasti. Priskrbel mu je pa kip Kuharjev Tonej, ki se je bil najprej na Dunaju slikarstva izučil in postal za tem cesarice Marije Terezije bečelar. Vprav Marko mu je peljal na Dunaj minule pomladi šestnajst kranjskih panjev in nič ni zahteval za vožnjo. Kuharjev Tonej pa, Anton Janša, ki ga danes bečelarji po vsem svetu poznajo, zato ker jim je razložil, da trotje ne nosijo vode, da le matice praše, in jih poučil, kako in kdaj in zakaj roji iz panjev lete in še marsikaj drugega, Tonej je pa samo skomizgnil z rameni, ko ga je Marko pobaral, koliko mu je dolžan za sveto Nežo.¹⁰²

Za konec sta ostali še dve spominski pripovedi na otroštvo in obe izvirata iz žirovskega konca. Jožetu Peternelju čebele pomagajo odkrivati skrivnost rojstva, in zbuja jo skomine »na rženi kruh z medom,«¹⁰³ Leopold Suhodolčan pa opisuje svoje doživljanje ob dedovem čebelnjaku ne le z leposlovno nadarjenostjo, ampak tudi z dokumentarno pronicljivostjo. »Kako sem zmerom čakal na povabilo starega ata: 'Poldk, greva malo čebelcat! Potem me je z eno roko prijel pod pazduho, da so mi roke in noge bingljale v pazno, in me je kot rogača nesel proti čebelnjaku. Premikala sva se počasi, ker je stari ata šepal. Čebelnjak za našim kozolcem mi pomeni najlepši spomin na rano mladost. Stal je v sončnem bregu, od koder se je lepo videlo na Žiri, na Soro. Za čebelnjakom se je vzpenjala sončna reber; bila je premajhna, da bi nahranila ljudi, ki so postavili bajto ob njenem vznožju; preživljali so se še s klekljanjem in z drugimi deli. Pri hiši se je rodilo devet otrok; to so bili moji strici in tete, trije so umrli kmalu po rojstvu. Sedla sva na klop pred čebelnjak. Stari ata je počasi vlekel pipo. Prisluškovala sva čebelam, ki so oživele s pomladjo. Nepozabno šepetanje čebel, ko se pomladi pripravljajo za polet v svet, v sonce, v oblake, v krošnje dreves, na široke cvetoče travnike. Njihova govorica se je čez čebelnjak prelivala v veter

v šumenje bližnjih gozdov, v pojoči spomladanski zrak, med ptice, ki so se spuščale k nama. Takrat sem poznal vse čebele v najinih panjih (nikoli ne bom vedel, kdaj in kako me je stari ata tega naučil), lahko bi jih poklical po imenih, kadar bi jih zagledal na cveticah sredi polja. Ko je stari ata odprl panj, je najprej za pozdrav puhnil v čebele nekaj dima; tako so ga prepoznale in se niso razjezile. Potem sva zrla v njihovo življenje; neutrudno so se premikale sem in tja, a tudi v njihovem navideznem neredu je vladal neizprosni red, vsaka čebela je imela svoj opravek. Stari ata mi je s prstom pokazal čebelo, ki je krožila po satnici drugače kot druge čebele, rekel je: 'Vidiš, razlaga jim, kje je odkrila dobro pašo. Natanko jim bo povedala, v katero smer naj odletijo in kako dolga je pot do nove sladke paše.' Ko je odprl naslednji panj, se je nasmehnil in rekel: 'Čebele nikoli ne pošljejo v svet neumnic. Vsaka najprej dobro spozna domači panj, vedeti mora, katera so domača

dela. Najprej je pestunja, potem gradi satovje, nato jo postavijo pred vhod na stražo. Šele ko se dobro izučijo, se odpravi v svet.'¹⁰⁴ Nato avtor opisuje, kako sta naletela na čebele roparice in jih zaznamovala ter skušala rešiti domači pridelek medu. Nazadnje nam postane jasno, zakaj ima ta Suhodolčanova pripoved naslov »Čebelja pot«: »Veliko dela sva imela spomladi, ko so nama čebele rojile; na vsak roj sva se dobro pripravila. 'No, Poldk, kateri je zdaj na vrsti?' me je s smehljajem vprašal stari ata. Stopil sem k panjem, napel ušesa in prisluhnil, nato pa pokazal s prstom: 'Tale.' Nisem se zmotil. Ko pa je prišel čas polnih satnic, sva imela s starim atom nekaj dni dela čez glavo. V tistih dneh sem bil od jutra do večera od ust do ušes in tja do rok poln medu. Čebele so me obletavale, a pičila me ni nobena. Pozneje so mi pripovedovali, kako me je stari ata nekoga dne zaman iskal okrog čebelnjaka, čeprav me je še nekaj trenutkov prej videl pri panjih. Nadaljevanje prihodnjic

Biodinamično čebelarjenje

RADIESTEZIJA IN ČEBELE

LOJZE LIČEN

Že stari čebelarji so vedeli, da za čebele ni primerno vsako stojišče. Priporočali so, da pred postavitvijo čebelnjaka na določeno mesto tja za krajši čas preselimo nekaj čebeljih družin.

Seznanil sem se z radiestezistom P. P. in govor je stekel na čebele. Povedal mi je, da so čebele zelo občutljive za območja, na katerih je zemeljsko sevanje izrazitejše in tudi nekaj nasvetov, kako lahko človek sam približno ugotovi sevanje. Npr. na žariščih rade rastejo koprive, ovce ne pomulijo trave na žarišču, mačke in kače pa na žarišču zelo rade ležijo. Tudi psi se izogibajo temu kraju. Prav zdaj sem imel svoje čebele v bližini Nove Gorice na akacijevi paši in z radiestezistom sva jih šla

pogledat. Ugotovil je, da zabojniki s čebelami stoji prav na križišču žarišč. Povedal mi je, da čebele na takem mestu še bolj nabirajo 10 do 12 dni, nato pa se povsem polenijo. In res, akacije so nabrale kar precej. Nato sem jih kot vsako leto peljal v Trnovski gozd. Na gozdno pašo smo nekaj dni pred tem peljali tudi čebele šolskega krožka iz Solkana. Namestili smo jih na običajno mesto, moje čebele pa smo postavili drugam kot navadno. Zgrešili smo ga za celo dolžino zabojnika. Ko sem prihodnji dan prišel k čebelam, sem imel kaj videti. Šolske so lepo delale, saj je gozd lepo medil. Moje pa so izletavale le izmenično. Takoj sem šel po radiestezista in ugotovil je, da stoji zabojniki zdaj na močnem žariš-

ču. Staro mesto pa je bilo nevtralnno. Tudi šolske čebele so bile na nevtralnem mestu. Zato sem čebele še isti dan preselil na staro mesto in čebele so takoj začele normalno delati.

Neki drugi čebelar je svoj čebelnjak postavil v bližino svojega stanovanja. V tistih časih smo goriški čebelarji vozili čebele na jesensko pašo v Liko. Spomladi so se čebele iz tega čebelnjaka vedle zelo čudno in tudi razvoj je zelo zaostajal za drugimi čebelami, ki so bile skupaj na jesenski paši. Vsi bakteriološki pregledi so bili negativni. Velikokrat sem pri tem čebelnjaku ogledoval čudno vedenje čebel. Tudi med letom si čebele niso opomogle, saj vemo, da se spomladanski zastoj pozna vse leto. Čez dve ali tri leta sem čebelarju svetoval, naj poišče novo stojišče. In glej, spremembe so bile neverjetne.

Leta 1981 so gozdovi na Notranjskem zelo medili. Goriški čebelarji smo si pasišče izbrali v Leskovi Dragi. Svoje čebele sem postavil na sončen, vendar precej nedosto-

pen prostor. Zato so me prepričali, da sem zabojnik postavil na majhno jaso, zaraščeno z visokimi koprivami. Čudno pa se mi je zdelo, zakaj moje čebele ne izletajo tako kot druge. Posebno sem bil razočaran zvečer, ko smo gledali tehtnico. Moja je bila za polovico niže kot pri drugih. Zadeva se mi je razjasnila, ko sem pred časom srečal radiestezista, saj mi je pojasnil, da so na krajih, kjer rastejo koprive, žarišča zemeljskega sevanja. Pozneje sem ugotovil, da sem imel čebele že večkrat blizu kopriv.

Letos se je zgodilo, da je ena čebelja družina izrojila. V panju je ostalo le nekaj čebel, hrane in zaloge. Pozneje sem ugotovil, da so bile čebele na neprimernem mestu.

Neki čebelar čebelarji v nakladnih panjih, seveda v vrsti. Že prvo leto je propadla ena družina. Na isto mesto je postavil drugo, vendar je tudi ta propadla. Ko sem mu povedal o zemeljskem sevanju, se je tudi on spomnil na ta primer.

SLADKI MED MLADIH ČEBELARJEV

V občini Murska Sobota ni veliko šol, v katerih delujejo čebelarški krožki. Na naši šoli ga obiskuje deset učencev.

Čebelnjak z desetimi panji stoji za šolo. Skrbimo za čebele in jih opazujemo pri njihovem delu. Naš trud so poplačale s sladkim medom, tega pa ni bilo malo. Letos smo ga točili dvakrat: enkrat cvetličnega in drugič akacijevega. Pri tem delu smo mladi čebelarji prav radi pomagali. Odkrivali smo satje ter poganjali točilnik, pod katerega smo radi namakali svoje prste in lizali sladki pridelek pridnih in skrbnih čebel. Ker so nam prijateljice sladke tekočine dale dosti medu, ga bomo tudi prodajali. Kuharica pa nam za malico namaže med na kruh in skuha čaj z medom.

Udeležili smo se tudi čebelarskega tekmovanja 29. maja. Peljali smo se s kombijem. Pot do Žirovnice je bila dolga. Lepo so nas sprejeli. Pred vhodom v osnovno šolo smo dobili knjižice in značke. Nato smo šli na malico. Privlačna darila za vse tekmovalce so nas spodbudila za nadaljnje

delo. Na tekmovanju smo se dobro odrezali, z nami pa se je veselil tudi mentor Koloman Kozic. Mlajša skupina je bila četrta, srednja sedma in višja šesta. Zadovoljni smo se vračali s tekmovanja, ker smo dosegli dobre rezultate in vsi dobili priložnostne nagrade. Da bi bolje spoznali lepote Gorenjske, smo se med potjo proti domu ustavili pri rojstni hiši Franceta Prešerna in v Čebelarskem muzeju v Radovljici, ogledali smo si tudi Blejsko jezero in nazadnje še brniško letališče. Z lepimi občutki in spomini smo se pozno zvečer vrnili domov.

Tudi prihodnje leto se želimo udeležiti tekmovanja mladih čebelarjev Slovenije v Sevnici. Da bi bili še naprej tako uspešni, se bomo pridno učili in sodelovali pri čebelarskem krožku. Zavedamo se, da bomo morali skrbeti za čebele, če se bomo hoteli tudi v prihodnje sladkati z medom. To nam bo uspelo samo s pridnim delom in rednim učenjem čebelarstva.

**Barbara Pocak, 6. razred
DOŠ Prosenjakovci**

LETNA ČLANARINA ZČDS ZA LETO 1994 ZNAŠA 2.150 SIT

Članarino ZČDS plačajte skupaj z društveno članarino blagajniku vašega društva. Pri plačilu članarine boste brezplačno prejeli 12-stranski barvni koledar.

O ZBIRANJU ČLANARINE ZA LETO 1994

Izvršni odbor Zveze čebelarских društev Slovenije je na svoji seji, 16. oktobra letos, določil članarino za leto 1994. Ta znaša 2.150 SIT. **Nespremenjena tolarška članarina naj bi veljala od novembra 1993 do februarja 1994. Članarina za leto 1994 je nekoliko višja ker bo, po sklepu IO ZČDS, Čebelar izhajal delno v barvah.**

Plačniki, ki bodo članarino plačali po 1. marcu 1994 bodo morali poleg dotedanje višine članarine plačati še tečajno razliko med marko in tolarjem ter obresti za enomesečno vezano vlogo. Zakaj? Zveza čebelarских društev Slovenije vsako leto kreditira vse tiste, ki članarino nakažejo po 31. decembru, zato je upravičena do povračila obresti, ki bi jih dobila, če bi pravočasno nakazano članarino vezala v banki. Po drugi strani pa je blago ravnanje z neplačniki tudi nepošteno do tistih čebelarских društev, ki članarino pravočasno poberejo in jo nakažejo Zvezi.

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej zberejo članarino za leto 1994 in jo nakažejo na račun ZČDS št. 50101-678-48636 ali jo prinesejo na Cankarjevo 3 v Ljubljano, vsak delavnik, razen sobote, od 7. do 14.30.

Blagajnikom čebelarских organizacij bomo poslali dvanajstlistne stenske koledarje z barvnimi slikami in prostorom za zapiske. Koledarje naj brezplačno razdelijo vsem plačnikom članarine za leto 1994! Poleg te ugodnosti imajo člani pravico do enega brezplačnega oglasa ali reklame v Slovenskem čebelarju v tekočem letu, kupijo lahko znatno cenejšo embalažo za polnjenje medu, potrudili se bomo tudi, da bodo lahko kupili znatno cenejši sladkor za krmiljenje čebel. Kdor bo izrabil vse ponujene ugodnosti, bo gotovo večkratno povrnil stroške za plačano članarino.

Teh ugodnosti pa bodo deležni le tisti člani, ki bodo plačali tudi članarino ZČDS.

Vodstva čebelarских organizacij prosimo, da čimprej organizirajo občne zборе, zberejo članarino in določijo osebo za stike (s telefonom), da bomo pri pošiljkah sladkorja, embalaže, zdravil in drugega, kar potrebujejo čebelarji v društvih, lahko nemoteno sodelovali.

Vsem blagajnikom, tajnikom in poverjenikom se v imenu organov ZČDS že vnaprej zahvaljujemo za požrtvovalno delo in ves trud pri zbiranju članarine in podatkov:

ZČDS

SEZNAM PREDAVATELJEV ZA SEZONO 1993/1994

- Jože BABNIK, Velika Čolnarska 3, Ljubljana, tel.: (061) 222-955
teme: Biologija, povezana s tehnologijo čebelarjenja
- Marko DEBEVEC: Čuže 7, Vrhnika, tel.: (061) 751-282,
teme: tehnologija čebelarjenja in vzreje matic, preventivno zdravstveno varstvo čebel, gozdno medenje in prevozi na paše, tehnologija predelave voska
- Janez FIRM, Podšentjur 10, Litija, tel.: (061) 882-096,
teme: splošno o čebelarstvu, izbira stojišč, pridelava kakovostnih čeb. pridelkov, trženje čeb. pridelkov in tehnologija čebelarjenja v nakladnem panju
- Janez MIHELIC, Prelog 114, Domžale, tel.: (061) 210-992,
teme: tehnologija čebelarjenja in vzreje matic, biologija čebel, kitajsko čebelarstvo
- Franc KOLENC, Hohkravtova 8, Celje, tel.: (063) 34-083,
teme: priprava čebel za zgodnje paše, za posebne vremenske pogoje in medovito rastlinje ter biologija čebel
- Janez POKLUKAR, Senično 27, Tržič, tel.: (064) 57-957 doma, 125-111 v službi,
teme: Čebele in gozdno medenje
- Jože RIHAR, Rožna dolina XIX/2, Ljubljana, tel.: (061) 263-715, 263-657, fax: (061) 273-657
teme: gozdno medenje, spoznavanje in napovedovanje, Janez Goličnik in drugi prevajalci del A. Janše in njihov vpliv na čebelarjenje in tisk
- Anton ROZMAN, Podvin 102, Žalec, tel.: (063) 713-305,
teme: biologija čebel, tehnologija čebelarjenja in zreje matic, čebelje paše in preventivno zdravstveno varstvo čebel
- Jurij SENEGACNIK, Ažbetova 8, Ljubljana, tel.: (061) 213-025,
teme: čebelje bolezni in zatiranje čebeljih bolezni s kemoterapevtiki
- Aleš GREGORC: Veterinarska fakulteta Ljubljana, tel.: (061) 12-58-292 ali 12-59-086.

SEZNAM PREDAVATELJEV – VETERINARJEV ZA SEZONO 93/94

- Vida LEŠNIK: Veterinarski zavod Maribor, tel.: (062) 25-821
- Mira JENKO-ROGELJ, veterinarski zavod Ljubljana, tel.: (061) 218-789 ali
Zalog 6, Cerklje, tel.: (064) 421-693
- Janez JELENC, Živinorejsko veterinarski zavod Gorenjske, tel.: (064) 212-781
- Janez HORVAT, Veterinarska postaja Šentjur, tel.: (063) 741-041, 741-644
- Štefan KOVAČ, Veterinarska postaja Lendava, tel.: (069) 75-088
- Olga JURKOŠEK, Veterinarska postaja Sevnica, tel.: (0608) 81-850
- Barbara STRMOLE, Veterinarski zavod Primorske, tel.: (066) 31-044, 31*457

OBVESTILA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

1. Obdavčitve čebelarstev

Konec leta je tudi čas polaganja »računov«, zato vas vnovič opozarjamo na članka v lanski 3. in 4. številki Slovenskega čebelarja, v katerih smo vas podrobno seznanili z novimi predpisi o obdavčitvi čebelarstev in vodenju poslovnih knjig. Za osvežitev spomina ponovimo obe različici obdavčitve dohodka iz dejavnosti (čebelarstva):

A) Če ste se odločili za obdavčitev dobička z upoštevanjem normiranih stroškov (60 %), morate že letos decembra vložiti pisno zahtevo za ugotavljanje dobička za naslednje, to je 1994. leto.

B) Če ste se odločili za vodenje poslovnih knjig, imate do 28. februarja 1994 čas, da vložite napoved za odmero davka od dohodka v letu 1993.

2. Pred občnimi zbori

Čebelarstva, ki nameravajo na svoje občne zборе povabiti funkcionarje Zveze čebelarskih društev Slovenije, seznanjamo z naslovi članov izvršnega odbora ZČDS. Na

občni zbor povabite tistega člana izvršnega odbora ZČDS, ki zastopa vašo regijo!

- Celjska regija: Martin Aužner, Efenkova 7, 63230 Šentjur, in Anton Rozman, Podvin 102, 63310 Žalec.
- Dolenjska regija: Jože Sever, Semič, n.h., 68333 Semič.
- Gorenjska regija: Marjan Debelak, Pohorskega bat. 85, 61000 Ljubljana, in Silvo Seražin, Ručigajeva 21, 64000 Kranj.
- Koroška regija: Ivan Hriberšek, Heroja Iršiča 4, 62380 Slovenj Gradec.
- Ljubljanska regija: Marko Debevec, Čuža 7, 61360 Vrhnika, in Stanko Hajdinjak, Mlinska pot 32, 61231 Črnuče.
- Notranjska regija: Robert Kovačič, Gregorčičeva 23 a, 65250 Il. Bistrica.
- Obalno-kraška regija: Renato Starc, Vena Pilona 2, 66000 Koper.
- Podravska regija: Darko Korošec, Ulica heroja Tomšiča 4, 62000 Maribor, in Alojz Solina, Markovci 31 a, 62281 Markovci.
- Pomurska regija: Koloman Korpič, Juša Kramarja 17, 69000 M. Sobota, in Ernest Toplak, Dobrovnik 282, 69223 Dobrovnik.
- Posavska regija: Branimir Vodopivec, Dolenja vas 37, 68270 Nova Gorica.
- Primorska regija: Marjan Bratina, Cankarjeva 16, 65000 Nova Gorica.
- Zasavska regija: Uroš Jenčič, Šuštarjeva 26, 61420 Trbovlje.

3. Odjava naročnine na Slovenski čebelar

Vse naročnike, ki prihodnje leto ne bodo obnovili naročnine, prosimo, da nam do 15. decembra letos to sporočite po telefonu (061) 210-992 ali v pismu.

RAZPIS ZA PREDLOGE ZA ODLIKOVANJA IN PRIZNANJA

Vodstva čebelarških organizacij, ki želijo v letu 1994 predlagati svoje člane za podelitev odličij Anton Janša I. stopnje, naj do konca januarja 1994 pošljejo svoje zahtevke na predpisanem obrazcu »Predlog za podelitev odličja A. Janša«, ki jih dobite na ZČDS. (Predlagate lahko le tiste, ki so prej že prejeli odličje III. oziroma II. stopnje!)

Če imate v svoji sredini čebelarja, ki je na področju znanstvenoraziskovalnega ali inovativnega dela v čebelarstvu bistveno prispeval k napredku čebelarstva, ga predlagajte za dodelitev nagrade P.P. Glavarja. Zahtevke naslovite na ZČDS do konca januarja 1994.

Strokovna služba ZČDS

IZLET ILIRSKOBISTRIŠKIH ČEBELARJEV

IVAN SKRT

Člani Čebelarškega društva Ilirska Bistrica, 67 nas je, še vedno vsako leto organiziramo izlet. Tako smo se letos zadnjo soboto v avgustu odpravili na Štajersko, kjer doslej še nismo bili. Najprej smo se ustavili pri svetovno znanem čebelarju g. Janezu Pislaku v Apačah. Tam smo imeli kaj videti. Čeprav je bilo vreme slabo, nas je g. Pislak prijazno sprejel v svojo čebelarško delavnico. Tam nam je strokovno pojasnil svoj način čebelarjenja v njegovih

tisoč AŽ panjih. Pri njem je zanimivo to, kako ima urejeno delo za vsa čebelarška opravila: za odzemanje medu, krmljenje čebel za zimo, vzrejo matic in pripravo embalaže za pošiljanje le-teh v različne dežele, celo z letalsko pošto. Pri tem so mu zlasti v pomoč posebej narejeni vložki za vsak panj in matične mreže, ki se lahko po želji premikajo. Posebno zanimivo je bilo predavanje o vzreji mladih matic.

Ilirskobistriški čebelarji pred ptujskim gradom.

Tam smo spoznali, da se da živeti tudi od čebelarstva, vendar mora biti čebelar delaven in strokovno usposobljen, pogoj pa je tudi to, da si zna pridobiti potrebna sredstva. Gospodu Pislaku se zahvaljujemo za prisrčen sprejem. Potem smo potovali v zgodovinski Ptuj. Tam smo si ogledali grad in obiskali ptujsko vinsko klet. Skupaj s prigrizkom so nam tam ponudili več dobrih štajerskih vin. Videli smo tudi

skoraj neznano ptujsko kopališče in na Ptujski Gori končali ogled ptujskih zanimivosti.

V poznih večernih urah smo se zadovoljni vračali v Ilirsko Bistrico. Takšni izleti so za vse člane ČD zelo koristni, saj na njih čebelarji pridobivamo nove izkušnje in spoznavamo kraje naše domovine, ki jih marsikateri član morda še ni videl.

Ivan Skrt

POSAVSKI ČEBELARJI SO OBISKALI RIBNIŠKI SEJEM

Čebelarji iz Brežic, Krškega in Sevnice smo se 5. septembra na povabilo Čebelarškega društva Krško odpeljali v Ribnico. Prizadevnemu tajniku Romanu Kosu in članici sveta posavskih čebelarjev Minki Zupančič se zahvaljujemo za odlično organizacijo izleta.

V nedeljo smo se z avtobusom iz Krškega, prek Novega mesta in Žužemberka odpeljali v Ribnico. Na avtobusni postaji v Ribnici so nas pričakali predsednik ČD Ribnica g. Ivan Gradič (sevniški rojak), najstarejši čebelar g. Franc Gradišar in Franc Vidervol. Čez dobre pol ure se je s sprevodom krošnjarjev, godbenikov, pevcev, zdomarjev, piščalkarjev, narodnih noš,

gobarjev, čebelarjev, rejcev malih živali, kinologov s psi in jezdecev, članov konjeniškega kluba, začel 18. ribniški sejem.

Spregovoril je predsednik Turističnega društva Ribnica, slavnostni govornik pa je bil predsednik Turistične zveze Slovenije dr. Marjan Rožič. Ogledali smo si tudi spremljajoče prireditve:

- V Miklovi hiši je bila razstava umetnin iz cerkva ribniške župnije,
- na programu ribniške TV 2 je bila oddaja Suha roba ob 500-letnici patenta za krošnjarjenje,
- g. Gradič je sevniške čebelarje sprejel v svoji lovski sobi in vsakemu podaril 1 kg hojevca,

Posavski čebelarji pri čebelnjaku g. Franca Vidervola. Foto: F. Marolt

– ogledali smo si gobarsko razstavo, razstavo malih živali in odlično pripravljeno čebelarstvo razstavo.

Gostoljubni ribniški čebelarji pa so nam pripravili malico pri čebelarju Ivanu Pelodu oziroma v gostilni pri Ulčarju.

Izlet smo nadaljevali z ogledom urejenega čebelarstva g. Franca Vidervola. V svojih čebelnjakih ima tudi 30 trietažnih AŽ panjev. Z njimi je zadovoljen, ker ima manj dela, pridelek pa je večji. G. Franc nam je ljubeznivo razkazal prostore in pripomočke, ki jih uporablja v čebelarstvu. Matice si

označuje s korekturnim lakom in ima posebno napravo za prijem matice. Ga. Vidervol nas je lepo pogostila z medico in medenjaki.

Ga. Minka Zupančič in g. Jože Kelhar sta se ribniškim čebelarjem zahvalila za gostoljubje in prisrčen sprejem. Pred čebelnjakom g. Vidervola smo se skupinsko slikali.

G. Viktor Kladnik je ribniške čebelarje povabil v Sevnico na proslavo ob 60. obletnici Čebelarskega društva Sevnica in na državno tekmovanje mladih čebelarjev, ki

Čebelarški voz na ribniškem sejmu. Foto: F. Marolt

Lepo izrezljan lesen panj, delo Staneta Zobca iz Ribnice.

bo maja leta 1994 v Sevnici.

Ribničani so nas odpeljali na kosilo v Sodražico v znano gostilno Kaprol, znano po spominski sobi s slikami Franceta Prešerna. Na kosilu so udeležencem ob kupici žlahtne kapljice zasijala lica in razvnel se je živahen pogovor. Ta izlet je prispeval tudi k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in izmenjavi izkušenj.

V Sodražici smo se poslovili od prijaznih ribniških čebelarjev in sami nadaljevali pot do Nove Štife, kjer stoji znamenita romarska cerkev sv. Marije. Cerkev je čudovit primer baročne arhitekture. V notranjosti cerkve smo občudovali izvirnost posrebnih in pozlačenih rezbarij.

Slika z razstave v Ribnici

Iz Nove Štife smo se odpeljali v Raščico in si tam ogledali Trubarjevo spominsko sobo. Slovencem, ki so bili do 16. stoletja brez prave pisane besede, je reformacija dala pisavo, prve knjige in tiskarno.

Na poti domov smo se ustavili tudi ob izviru Krke. Zadovoljni in dobre volje smo se vrnili v Krško. Še si želimo takih izletov in srečanj, ko se vozimo mimo kulturnih spomenikov in spoznavamo lepote naše Slovenije.

Zahvaljujemo se našim gostiteljem za topel sprejem in strokovno vodstvo po zanimivi okolici Ribnice.

Viktor Kladnik

IZLET ČEBELARSKE DRUŽINE RAČE

Čebelarji Čebelarke družine Rače smo se odločili, da na svojem letošnjem izletu obiščemo znano Čebelarsko družino Sevnica. Uspeli smo navezati stike s funkcionarji ČD Sevnica in se dogovoriti za srečanje. Zadnjo julijsko soboto smo se navsezgodaj odpravili proti Celju, nadaljevali pot skozi

Laško, Rimske Toplice in Zidani Most in že kmalu prispeli na avtobusno postajo v Sevnici. Tu so nas čakali naši prijatelji, tajnik Viktor Kladnik in Franci Marolt z nekaterimi člani izvršnega odbora. Gostitelji so nas popeljali v prelepo hribovito okolico k nad vse prijaznemu in razgledanemu čebelarju

Čebelarji ČD Rače na radarskem centru proti toči na Lisci. Med njimi je tudi čebelar strelec proti toči št. 40.

gospodu Repi. Ogledali smo si njegovo čebelarstvo in prisluhnili njegovim bogatim izkušnjam. Odgovarjal nam je tudi na številna vprašanja. Po obsežni razpravi smo si v njegovi turistični sprejemnici opomogli z odlično kapljico in breskvami iz domačega vrta. Najbolj nadebudni smo si v spremstvu gospoda Kladnika ogledali še Ajdovski gradec. Kar prehitro smo se morali posloviti od nadvse gostoljubnega čebelarja Repe. Naša pot se je nadaljevala na Lisco, kjer smo bili v Tončkovem domu naročeni na kosilo. V lepem vremenu smo občudovali prelepo okolico in si ogledali veterološko postajo. Po kosilu sol nam gostitelji izročili še spominsko darilo, ob katerem se bomo spominjali srečanja v Sevnici. Ker bi jim

radi povrnilo njihovo gostoljubnost, upamo, da se bomo drugič srečali pri nas. Kar prehitro je minil čas in morali smo se posloviti. Odpeljali smo se še na Kozjansko, si ogledali lekarno v Olimju ter gojišče jelenov in muflonov, se tam še nekaj časa zadržali in se ob domači muziki kot že prej v Tončkovem domu na Lisci tudi zavrteli. V poznih večernih urah smo se zelo zadovoljni vrnili domov.

Še enkrat se zahvaljujemo ČD Sevnica za čudovito vodenje in gostoljubnost. Posebej pa se zahvaljujemo gospodu Repi, gospodu Kladniku in seveda gospodu Maroltu, ki nas je s svojimi komentarji in svojem humorjem zabaval ves čas vožnje po sevniški okolici.

ČD RAČE

isma uredništvu

SPOMIN NA JANEZA GREGORIJA

Za praznovanje 70. obletnice obstoja Čebelarke družine Slovenska Bistrica smo čebelarji pripravili tudi razstavo čebeljih pridelkov. Ko sem opazoval različne vrste razstavljenih medov, sem se spomnil na med, ki sem ga v času nemške okupacije kot borec Kokrškega odreda večkrat dobil od našega dobrotnika Janeza Gregorija iz

Podkorena.

V jeseni leta 1944 so me kot obveščevalca poslali na Vitranc. Tam sem pomagal partizanu Ivanu Posavcu, z nama pa je bil tudi dezerter iz nemške vojske Franc Vandr. Na Vitrancu smo dvakrat tedensko izpostavljali kurirsko zvezo s Srednjim vrhom. Spoznal sem tudi več terenskih sode-

lavcev. Med temi je bil najbolj zanesljiv, vztrajen in domoljuben JANEZ GREGORI, z ilegalnim imenom Franc.

Janez Gregori je kmetoval in čebelaril v Podkorenu. Z njim smo imeli redno tedensko zvezo v njegovem gozdu na Vitrancu. Sestanke je določal sam, prav tako pa tudi čas in kraj sestanka. Jeseni je na naša srečanja vedno prinašal tudi kozarec svojega medu in nam ga izročal s pripombo: »To je pa za zdravje.« Da je čebelar Janez poznal med tudi kot zdravilo, mi je postalo jasno šele zdaj, ko sem tudi sam začel

čebelariti in brati priročno čebelarstvo literaturo.

Pozno jeseni leta 1944 je Janez na naše srečanje pripeljal tudi mlajšega fantiča, njegovega sorodnika Borisa. Ker se je skrival pred nemško policijo, naj bi odšel z nami k partizanom. Naročil mu je, naj pazim nanj.

Spomin na svetli med, ki sem ga dobival od dobrotnika, velikega domoljuba in čebelarja, ni zbledel. Že dolgo počiva na pokopališču v Podkorenu in po upokojitvi sem že večkrat obiskal njegov grob.

Franc Godec

smrtnice

JOŽE PETAČ

Člani čebelarstva družine Voklo smo se maja letos na šenčurskem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega predsednika.

Jože je zagledal luč sveta leta 1910 v Mošah pri Smedniku kot otrok revne bajtarske družine. Mladost mu ni bila posejana z rožami, saj tedanje socialne razmere niso omogočale brezskrbnega in razposajenega otroštva

Dolga leta svojega življenja je delal kot tekstilni delavec v kranjski tekstilni industriji. V tedanji tovarni Inteks je kot tekstilni mojster posredoval svoje izkušnje in znanje drugim vse do svoje upokojitve.

Pokojni Jože se je leta 1938 poročil in se preselil v Voglje. Tam je zgradil hišo in si ustvaril družino. Okoliški čebelarji so mu čebelarstvo prikazali v tako svetli in vzvišeni luči, da se izzivu ni mogel upreti. Prve panje je kupil leta 1940. Začel je skromno, tako kot so pač dopuščale takratne razmere. S skrbnim in pametnim ravnanjem pa je napredoval in še pred nekaj leti čebelaril s 50 AŽ panji. Svoje čebele je rad vozil na smrekovo pašo na Puterhof.

Jože ni bil samo dober čebelar, ampak tudi sadjar. Njegove jableane so vsako jesen bogato obrodile.

Ob ustanovitvi Čebelarstva družine Voklo je bil njen ustanovni predsednik. Vodil jo je približno 20 let. Bil je tudi član Čebelarstva društva Kranj.

Za nesebično in požrtvovalno delo je prejel odličji Anton Janša I. in II. stopnje.

Stari rek pravi, da s čebelarjem umrejo tudi njegove čebele. Za Jožetove pa to ne velja, saj je svojega sina že v otroških letih vpeljal v skrivnostni svet čebel.

Čebelarstvo družina Voklo

JOŽEF ADANIČ

Aprila letos smo se radgonski čebelarji na pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana Jožefa ADANIČA iz Melov. Rojen je bil leta 1918 v Gornji Radgoni.

Jože nikoli ni imel veliko čebeljih družin, najpogosteje približno deset panjev. Kljub temu je bil velik ljubitelj čebel, zato je skrbel tudi za njihovo pašo. Zasadil je precej akacije in drugih medovitih rastlin. Večkrat je bil član upravnega odbora našega društva. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel tudi odličje Anton Janša III. stopnje.

Še pred smrtjo je poskrbel, da čebele ne bodo ostale same. Zanje bo zdaj skrbel njegov zet.

Radgonski čebelarji bomo pokojnika ohranili v lepem spominu.

Čebelarstvo društvo Peter Dajko
Gornja Radgona

IZDELUJEM PVC pokrove za kozarce, Bizjak, tel. (067) 23-586.

ROČNO stiskalnico (RF-TEFLON) za izdelavo satnic prodam, tel. (064) 738-055.

ČEBELARSKI pribor in panje prodam, tel. (067) 65-856 zvečer.

KUPIM knjigo Sodobno čebelarstvo, tel. (061) 722-890.

KUPIM med različnih vrst. Telefon: (061) 579-420 (Boris) proti večeru.

OBVESTILO

Vljudno prosimo vse čebelarje, ki številke 7-8/93 Slovenskega čebelarja ne potrebujejo več, naj ga pošljejo (lahko brez znamke) na ZČDS. Te številke Slovenskega čebelarja namreč približno sto čebelarjev ni prejelo. Nekateri vežejo vse letnike, pa bi jim vrnjene številke posredovali. Hvala za razumevanje.

ZČDS

CENIK UČIL in OBRAZCEV

	Člani	Nečlani
OBRAZCI		
odličja A. Janše (vse stopnje)	1.800,00	
diplome – razne	35,00	
evidenčni list članstva	10,00	
NALEPKA za kozarec z medom		
navadna	3,00	4,00
samolepna	8,00	9,50
REKLAMNI letak	1,20	1,50
ZAŠČITNA znamka	8,00	
LITERATURA		
Priročnik za začetnike	680,00	850,00
Zdravstveno varstvo čebel	680,00	850,00
Ekonomika čebelarjenja	680,00	850,00
Čebelarjeva opravila	680,00	850,00
Zreja matic	680,00	850,00
Mana iglavcev, napoved gozd. medenja	680,00	850,00
Čebelarstvo (Rihar)	680,00	850,00
VIDEOKASETE		
Vzreja matic	1.760,00	2.200,00
Čebelarjenje	2.000,00	2.500,00
Domača čebela	1.760,00	2.200,00
Opraševanje žuželk	1.760,00	2.200,00

PRODAJA ČEBELARSKEGA KOLEDARJA ZA LETO 1994

Vse čebelarje obveščamo, da so prvi vzorci čebelarskega koledarja za leto 1994 že pripravljeni. Cena koledarja je 300,00 SIT. Vsi redni člani ZČDS in vsi naročniki Slovenskega čebelarja bodo ob plačilu članarine za leto 1994 pri blagajnikih društev brezplačno prejeli koledar.

Pri naročilu več kot petdeset koledarjev za podjetja ali posameznike je **cena posameznega koledarja 240 SIT**. Enak popust (20 odstotkov) priznavamo tudi posameznikom, ki bodo prevzeli prodajo čebelarskega koledarja (vendar le pri prevzemu več kot petdeset koledarjev).

ZČDS

OBVESTILO ČEBELARJEM

NOVA ŠTEVILKA TELEFAXA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
JE (061) 12-61-335

OBVESTILO

Društvo za biološko dinamično gospodarjenje Ajda, Vrzdenc 60, Horjul, nudi čebelarskim društvom sredi decembra 1993 predavanja gospoda Matthiasa Thuna iz Nemčije o naravnem čebelarjenju. Predavanje bo popestrjeno z diapozitivi in sproti prevajano. Cena za predavanje je ugodna. Informacije nudimo po telefonu (061) 226-773.

* * *

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, Pavle Zaletel, mag. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, inž. Janez Poklukar, dipl. vet. Mira Jenko, Marjan Debelak in Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1993 2.500,00 SIT. Posamezna številka pa stane 250,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 1.700,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 25.000,00 SIT, v sredini 15.000,00 SIT, pol strani 7.000,00 SIT, četrt strani 4.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarškega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar med proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska KURIR print d.o.o. Ljubljana, Parmova 39.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

KJE LAHKO KUPITE STEKLENO EMBALAŽO IN NALEPKE ZA MED

Nobena trgovska organizacija v Sloveniji ne odkupuje cvetličnih medov, zato ga boste morali sami ponuditi odjemalcem. Da bi vam olajšali nakup steklene embalaže, smo se dogovorili s čebelarji z različnih območij, da bodo prodajali kozarce za med:

- za severovzhodno Slovenijo: Medobčinska zveza čebelarskih družin Murska Sobota, vsak torek od 15. do 17. ure, dogovorite se z g. Antonom Štefkom, tel. (069) 48-265;
- za Koroško: vsak delavnik, dogovorite se z g. Alojzom Porijem, tel. (0602) 22-654, Ravne na Koroškem;
- za Primorsko in Notranjsko: vsak torek med 15. in 19. uro, pokličite g. Dušana Tomažiča, tel. (065) 65-254, Vrhopolje/Vipava;
- za osrednjo Slovenijo: vsak torek med 10. in 18. uro, pokličite g. Davida Ferleta, tel. (061) 487-876, Dobrunje;
- za Dolenjsko: vsak torek in petek ves dan, pokličite g. Poldeta Kolenca, tel. (068) 28-181, Novo mesto;
- za Gorenjsko: vsak dan razen nedelje od 15. ure dalje pokličite g. Braneta Kozinca, tel. (064) 733-203, Lesce.
- za Štajersko: vsak dan zjutraj ali zvečer, pokličite g. Petra Močnika, tel. (063) 742-434, Šibenik/Šentjur

Na zalogi imajo kilogramske kozarce z navojem in PVC ali kovinske pokrove. Cene pa so od 35,00 do 40,00 tolarjev za komplet, odvisno za kakšno embalažo se boste odločili in kje jo boste kupili. Embalaže ne pošiljamo po pošti!

Zveza ima na zalogi tudi navadne in samolepne etikete za kozarce z medom. Naročite jih po telefonu (061) 210-992, pošljemo jih tudi po povzetju.

Cena nalepke je:

	navadne		samolepne
člani	nečlani	člani	nečlani
3,00 SIT	4,00 SIT	8,00 SIT	9,50 SIT

SLOVENSKI MED:

- Akacijev
- Lipov
- Kostanjev
- Hojev
- Smrekov
- Gozdni
- Cvetlični

Neto masa: kg

Leto polnjenja: Pridelal in polnil:

Trajnost: 2 leti Medoviti okoliš:

Naravni med kristalizira, ponovno se utekočini s segrevanjem do + 40 °C